

SELECTÆ CONCLUSIONES

Ex Vniverſa Ariſtotelis Logica, Ex Procœmialibus.

1. An quis Logica ſtudere poſſit, ideò ut diu vivat.

Objectum eſt, id, circa quod aliqua potentia verſatur. *Ma-
teriale* quod attingitur propter aliud, ſive re, ſive ratione
diſtinctum, *Formale*, propter quod aliquid aliud. Quæ-
vis res indifferens eſt ex ſe, ut in Materiale vel formale evadat,
quia poteſt tam propter ſeipſam, quàm propter aliud à potentia
attingi: ut verò actu alterutrum conſtituatur, debet actus cog-
nitionis aut appetitûs intercedere, qui hanc denominationem tribu-
at: ideitcò denominatio objecti materialis aut formalis in actu
primo proximo includit cognitionem vel amorem poſſibilem,
quia denominatio actualis, involvit actualem: ſi itaq; implicaret
amor aut cognitio, non poſſet res proximè conſtitui objectum
materiale vel formale. Objectum formale *Quo* eſt aliqua ra-
tio ſeu formalitas in objecto inventa, ratione cujus, ſeu ſub qua,
objectum cognoscitur, vel amatur. Nam ſingulis rebus inſunt
quædam aptitudines radicales ſeu non repugnantix, ut attingatur
ſub certâ ratione: non habent verò ſingulæ rerum, ut ſub quâ-
cunq; ratione formali in illas feramur; neq; enim lapidem conſi-
derare poſſumus ſub ratione ſanabilis. Logica itaq; cùm poſſit
conferre ad vitam longam, poteſt ſub ea ratione appeti. Ratio-
nabiliter enim ſtudia ad longam vitam conferre aſſeruit Carda-
nus, & longævitas Doctõrum id confirmat. Nam Plato 84.
Ariſt. 70. Democritus 109. Pythagoras 84. & ex Chriſtianis, Au-
guſtinus 76. Albertus Magnus 82. annos vixerunt & univèrſim
Angelicus Doctõr in epiſt. ad Philem. dixit: *Rarò utilis Doctõr
invenitur in Eccleſia, quin ſit longævus,*

F. III. 5 (d)

2. An quovis speculo Logicus uti possit?

Objectum Formale subdividitur in Attributionis & Attributionis: Attributionis est, ad cuius exactam scientiam omnia alia, quæ in scientia tractantur, referuntur. Attributum est id omne, quod ordinatur ad perfectè cognoscendum Attributionis objectum. Quod quidem non est opus, ut sit præstantissimum in scientiâ: relatio verò attributorum ad objectum attributionis non est adæquatè extrinseca: includunt enim quandam utilitatem ad cognoscendum perfectius objectum attributionis: & sicut Architectus ad domus fabricam non plumas, aërem, crepidam Jovis, sed calcem, ligna, lapides adhibet: ita scientia sola ea, quæ inferre possunt noticiam objecti illius pleniorum. Neque enim hic ordo est per accidens, sicuti militum in exercitu, aut domorum multitudo constituens civitatem. Neque tamen adæquatè intrinsecum est attributis, quòd actu sint attributa. Actus enim id addit supra naturalem utilitatem, & inter utilia discernit. Utilia sunt omnia ad cognoscendum Deum; nec tamen actu ad illius cognitionem à scientiis attribuntur. Alioqui jam in unicam omnes scientiæ confluerent. Et sicut ipsa Regina scientiarum Theologia, licet inveniat & formicam & Angelum; & leonem & Hominem, posse in cognitionem summi DEI deducere, alia ex his dimittit, alia recipit: pari modo cæteræ scientiæ attributa, veluti specula, è quorum intuitu ad sui perfectam cognitionem perveniant. Ratio communis respectu suorum inferiorum non potest assumere munus objecti attributionis. Neque enim natura rerum sinit ordinari ad partes totum sed potius è contra partes ad totum. Vnum debet esse objectum attributionis, sive unitate simpliciter, qualiter est DEVS, qui est Theologiæ: sive unitate compositionis, qualiter Physicæ, est homo: sive demum per aggregationem, ut Politicæ Respub. est objectum attributionis. Ex quo patet, quod attributa licet sint instar cuiusdam speculi quia non quævis de facto utilia ad cognitionem objecti attributionis, & quæ à natura sunt attributa, non etiam de facto sint attributa omnia.

3. An det Logica aliquid, priusquam ipsa habeat?

D At scientiis naturam, distinctionem, priusquam de illa ipsa
 statuatur. Scientia non petit ex conceptu suo, ut sit di-
 scursiva: nam invenitur in DEO sine discursu; neq; enim
 potest DEVS ex notis ad ignotiora progredi: ut verò apud Phi-
 losophos in via est scientia, *Est cognitio certa & evidens deducta ex
 præmissis certis & evidentibus.* Tales cognitiones in comperto est dari,
 ut immeritò Arcefilaus & Aristomachus, Anaxagoras, Zeno &c.
 negârint, ac naturam querelis onerârunt, quod in puteo demer-
 sent veritatem. Suspiciatur hic S. Augustin. lib. 2. contra Acad.
 cap. 6. dolum fraudulentissimi Dæmonis, qui conatus orbi per-
 suadere, nullam haberi posse veritatem, ut sic ad veritatem fidei
 per Christum afferendâ inhabilem redderet, ac simul lumen na-
 turæ obfulearet, vitiaque communia cum virtutibus faceret,
 cum nihil certi esse uspiam evicisset: idcirco, ut refert Arist. 4.
 Metaph. textu 9. utramq; contradictoriam veram ac utramque
 falsam concedebat Anaxagoras. Sed jam pridem vis consilij ex-
 pers mole corruit suâ. Plato solum reminiscentiam voluit esse,
 ut scilicet de transmigracione animarum sumptam à Pythagora
 doctrinam stabiliret. Sed jam non uno fulmine, scilicet V. & VI.
 Synodi Constantinop. sess. 11. hæc vana assertio debellata, ac
 stylo Aug. lib. 1. retract. c. 4. & Hieron epist. ad Ruff. est confixa.
 Non est tamen unica: uti voluit Picus solam Metaphysicam:
 Quia ut S. Th. super Boët. de Trin. q. 5. a. 1. ad 6. docet, *Qua-
 liber Scientia accipit partem Entis secundum specialem modum con-
 siderandi alium à modo, quo considerat Metaphysica, unde subje-
 ctum illius non est pars subjecti Metaphysica, sed ipsa est specialis
 Scientia alijs conditio.* Mathematica uno nomine dicit Scien-
 tiarum congeriem, inquit Theoph. Rayn in prol. Theol. Nat. n.
 57. comparacione scilicet Physicæ, sicut & Theologia compara-
 tione eisdem Aristoteli dicitur Metaphysica. Objectum Ma-
 thematicæ est Quantitas (ut circa ejus partitionem se potius ex-
 erceat Logica, quæ tam fideliter Cursum Philosophiæ comitari
 solet) quæ, quia alia discretæ, alia continuæ, & hæc permanens
 aut successiva; statim Quatuor Scientias constituit: ita, ut circa
 continuam permanentem Geometria, circa successivam Astrono-
 mia, circa discretam sine respectu ad aliud Arithmetica, cum re-
 spectu Musica versetur. Hæc Quatuor quasi grandiora flumina in
 minores abeunt rivos. *Arithmetica* enim alia simplex, quæ de sim-
 plicibus; alia Composita, quæ de Compositis: alia Logistica,

eaq; vel Popularis, vel Astronomica, vel Canonica: alia Ana-
 logistica, quæ de progressionibus, proportionibus, Combina-
 tionibus: alia Figurata de polygonis, potestate: alia Geometri-
 ca de surdis, ineffabilibus, incommensurabilibus. Ex Arithme-
 tica & Geometria confurgit Algebra, quæ vocatur ars magna,
 Cossa, Analysis. Geometria verò alia est Speculativa, alia Practi-
 ca, quæ & Geodæsia. *Astronomia*, alia Observatrix, alia
 Systematica, alia Sphærica, alia Theotica Planetarum, alia Sup-
 putatrix seu Menologica, alia Gnomonica. *Musica* deniq; alia
 Plana, Choralis, seu Gregoriana: alia Figurata idq; vel Vocalis,
 vel Instrumentalis. Sed nedum finis. Ex his Quatuor con-
 surgunt pœne innumeræ mixtæ, quæ ad tres classes revocari pos-
 sunt ad staticam, Opticam, Cosmographicam; *Statica* Geo-
 metricæ subalternata agit de pondere: sed alia est Centrobaryca,
 quæ de Centro Gravitatis: alia Isotropostatica de proportione
 ponderati: *Mechanica* de motione ponderum per machinas; *Hy-*
drostatica de motione liquidi, *Aërostatica*, de aëris, *Pyrostatica*
 de ignis motione, *Polymetostatica* &c. Ex his *Mechanica*, spe-
 cies habet *Zygotostaticam*, quæ per libram; *Mochlostaticam* per
 vectem: *Trochleostaticam* per trochleas. *Onostaticam* per er-
 gatas, *Sphenostaticam* per Cuneum: *Polymechanostaticam*,
 quæ per machinas ex his compositas. Rursus *hydrostatica* subdivi-
 ditur in *Bareocolymbiam*, quæ agit de supernatantibus humido,
Bareodyssiam, quæ de his, quæ merguntur. *Hydatholcia* de
 ductu liquidorum. *Optica*, alia est perspectiva, quæ lineas in
 planum projectas speculatur. *Catoptica* quæ de radio in specu-
 lo visibili: *Catoptrocaustica* de radio urente: *Dioptrica* de trans-
 missione radij: *Diacoptica* hanc limitat ad speculum. *Perspecti-*
va etiam ipsa subdividitur in *Orthographiam* recti radij, *Stereo-*
graphiam, solidi contemplatricem; in *Sceganographicam* umbrarum,
 hujus sunt partus *Astrolabia* & alia Machinæ cælestes. &
 hæc ipsa, vel est *Catoptica* radium deorsum, vel *Anoptica* sursum
 tendentem considerans. *Cosmographia* verò se dividit in *Astro-*
logiam & *Uranoscopiam*: & illa quidem alia *Thematica*, alia
judiciaria, alia *Meteorologica*, alia *Genethliaca*, alia *Nautica*,
Graphica, *Topographica* &c. alias scientias, quia cursum Phi-
 losophicum non concernunt, omittimus numerare.

4. An Faber manibus mutilatus sit bonus Artifex?

OMnino. Celeberrima est divisio scientiæ in Practicam, Speculativam, addimus & mixtam. Singulæ sunt veræ scientiæ, quia sunt cognitiones certæ & evidentes ex certis & evidentibus deductæ. *Ars* verò, est habitus dirigens ad ali- quid faciendum, quod non spectat ad genus moris per præcepta non discussa scientificè, quantum est ex se. Jam verò quis habitum ejusmodi in Fabro mutilato posse inveniri neget? & ex hoc satisficit tituli quæsito. Ad actum practicum requiritur. 1. Debet ejus objectum esse factibile; ideo de existentibus ut talibus non est practicus. 2. Ut vi illius actûs sit factibile, ideo delectatio! de cognitione, species impressa, etsi actum sequantur connaturaliter, non reddunt practicum. 3. Ut ab eodem sit, factibile, cujus est actus, quia non vi & directione actûs fieret. 4. Ut non aliud sit factibile, sed ipsum actûs objectum, quia ad aliud non dirigit, unde si cognitionem sequatur amor, qui non fuit ejus objectum, illa cognitio non est practica: Idèd neq; cognitio DEI de peccato Petri est practica respectu peccati, licet dirigat DEVM ad vindictam. 5. Ut cognoscens ad objectum efficiendum habeat vires sive naturales, sive supernaturales: idèd prudentia supernaturalis est practica. Item cognitio Archimedis de movendo loco, globo terraqueo, quia ex se potens erat id facere, licet impediretur à defectu loci pro instrumentis locandis, quod est extrinsecum: è contra Angelus licet sciat, quomodo sit mundus creatus, quia caret viribus ad eum ponendum, non habet cognitionem practicam nec juvat, quòd sit ad hoc elevabilis, quia hoc est posse acquirere vires, non autem habere. 6. Praxis subiectum rationale requirit: propter quod brutorum ex hâc classe cognitiones excludim⁹. 7. Ut objectû sive liberæ sive nō liberæ volûntati subsit, quia non apparet, quomodo alias cognitio in illud influeret. 8. Ut objectum vi cognitionis fiat; hinc etsi quis nutritionem suam cognoscat, quia tamen illa non vi cognitionis, sed naturaliter fit, (nam vegetativæ actiones non subsunt cogniti- oni nisi quoad applicationem) non est practica. 9. Si habitus practicus sit naturalis seu cognitio, etiam vires naturales ad illam exequendam requiruntur, etsi illis practicans careat, per accidens est. 10. Cognitio practica in communi & juxta speciem rem

repræsentat, quia nos solùm ad speciem nos determinamus; *DEVS*, qui cognoscit individuum, determinat ad illud. 11. Prius est scientia practica, quàm effectio operis, sed non prius quàm directio, in qua consistit praxis: executio verò se per accidens habet ad praxim, & praxis scientia potest esse, non vero executio,

Possunt hæc inveniri in cognitione practica, sed non requiruntur. 1. Effectio actualis, quia jam antecedenter est specificata cognitio ab objecto. 2. Ut dicat modum faciendi operis, nam cognitio, quæ dicit amandum Petrum, est practica: neq; dicit modum amandi. 3. Nec est opus, ut sit in subjecto libero: quia adhuc vi illius potest effectus sequi: sic Beati amant *DEVM*: sic amor imperatus pro determinato instanti oritur ex practica cognitione quamvis necessariò. 4. Neque ut subjectum ejus sit capax erroris, nam in *DEO* est practica scientia, quæ illum dirigit ad creandum, nec errare potest, idem est de prudentia Christi & Beatorum. dirigere enim solùm est voluntati cœcæ facem præferre, non autem illam quasi manu ducere. 5. Neq; ut subjectum illius velit operari, quia non ab effectu specificatur: ideoq; illi per accidens, quod fiat effectus, vel quod assequatur illius ideam. 6. Neq; ut objectum habeat singulare: nam licet effectio ad singularia terminetur, cognitio tamen indeterminatè vel hoc vel illud depingit, & potest præscindere à differentiis, non sicut effectio: patet id in præceptis, quæ non individuum attingunt: & ex hoc sequitur: si cognitio conservetur, etsi vi illius unum objectum factum sit, potest alterum numero vi illius fieri: quia adhuc est repræsentativa objecti factibilis à suo subjecto: præscindit autem ab existentia objecti, respectu verò existentis ut talis cogniti non erit practica: quia, etsi vi illius fieri possit, tamen à subjecto non est factibile. 7. Neq; necesse, ut distinctum opus ab actibus intellectus habeat pro objecto, quia etiam hi possunt fieri vi directionis reflexæ, ut regulæ: sicut patet in prudentia.

5. An licitum sit Logico scire Grammaticam aut Physicam, quamdiu manet Logicus?

Voces sunt instrumenta, quibus utimur, cum Logicam discimus aut docemus, sed illis non eget Logica. Grammatici enim

enim est formare sermonem, qui non solum conceptum, sed & ordinem conceptuum exprimat: ideo non sunt obiectum Logicæ, neq; Logicus scit Grammaticam. Cùm agit de æquivocis, agit, sicut Theologia de discursu in DEO: nimirum assumpto aliunde, quærit an etiam in sua Materia inveniatur. Grammatici itaq; sunt actus. *Definitio vocalis constat genere & differentia Divisio vocalis. Propositio &c.* Sed neq; Physicam Logico scire licet. Haberet enim res pro obiecto, quas non attingit ex suo sine Logica, neq; enim earum indolem exponit, neq; ingenium examinat: sed circa solas mentis nostræ actiones omnem consumit operam.

6. An possit aliquis utiliter actum agere?

Potest Logica, & agit utilissimè inducit ut ait S. Th. i. post. formam rectitudinis in operationes, quæ non poterant esse nisi rectæ. Habet pro obiecto simplicem apprehensionem. Quia illam dirigere potest. Habet secundam & tertiam: dat enim pro illarum rectitudine regulas scientificas. Pro formali verò earum, *rectitudinem passivam* dicit. Est verò propriè scientia pratico speculativa; plurimum ad alias scientias utilis, etsi non absolutè necessaria: Meritò tamen aliis jaëtanter illud ingeniantibus.

*Dat Galenus opes, dat Iustinianus honores;
Pauper Aristoteles cogitur ire pedes.*

Respondere potest Logicus, *Absit Aristoteles, ibit uterq; pedes.*

Sed quoniam diximus, quid sit & qualis sit Logica, Genealogiam ejus etiam breviter exequamur. Est Magistra Magistrorum antiquissima, eosdem natales cum mundo habuit, primum in Paradiso discipulum nacta ingeniosissimum Adamum, qui ubi legibus ejus obsequi noluit, ac leviter attendit ad consequentiam, quæ sequebatur ex propositione pomi ab Eva exhibiti, turpiter succubuit. Post Adamum successione quâdam ac indefatigabili instruebat labore illius posteros Logica; & per Patriarchas primos usq; ad Noënum, a Noëno verò post diluvium, narrante S. Justino M. ad Armenos devenit ac Chaldæos, à quibus ad Aegyptios per Josephum & Patrem ejus Jacobum deducta, ab Aegyptiis ad Perlas & Babylonem: tum in Arabiam, ac tandem in Græciam deportata, ubi diuè morata ac itineribus ægra vitium contraxit. Sed tandem nacta industrios cultores, nitenti per eos re-

stituta, & quidem quoad Definitionem in Academiâ Atheniensi
à Socrate perpolitâ, quoad divisionem à Platone, quoad Ar-
gumentationem & syllogismum, ab Aristotele; admovit & tur-
pissimus Apostata Malchus Porphyrius manus feliciter circa an-
num Christi 280. & quinque prædicabilia nitoti restituit, Prædi-
camenta verò Architas Tarentinus coordinavit.

7. An. qui bene confundit, bene di- stinguit?

Veteri fertur parœmiâ, *Qui bene distinguit, bene docet: si ve-
rò: qui bene confundit, bene distinguit; nascetur novum
axioma. Qui bene confundit bene docet. Sed nascatur,
veritatis & illud erit. Triplex est distinctio. Realis, quæ inter
res eas intervenit, quæ nullo cogitante sunt plures. Rationis,
quando res una & simplex & à parte rei indistincta per intelle-
ctum à seipsa distinguitur. Dupliciter autem hoc evenit vel per
rationem ratiocinatam, quæ rem ad diversos effectus comparati
vel per ratiocinantem, quæ provenit ab actibus eandem rem &
in ordine ad eosdem effectus diversè concipientibus. Adscribitur
Scoto multis volentibus, non paucioribus invitis, quædam media,
seu ex Natura rei, seu realis Minor, per quam ut ait Pontius Sco-
tista disp. 20. Metaph: conceptus objectivi distinguuntur ante opus
intellectûs, non tamen unus ab altero separari potest, Sed ta-
lis distinctio implicare videtur. Omne enim, quod distinguitur
vel est unum ante opus intellectûs non admittens duo contra-
dictoria, vel sunt duo, vel deniq; est unum admittens duo con-
tradictoria: nulla vero ex his est distinctio Minor, sed vel realis,
vel rationis, vel virtualis; Distinctionem rationis alij claram cir-
ca gradus Metaphysicos assument, ita scilicet ac si essent in Petro
distincta realiter Animal & rationale, ut eodem actu unum ex his
nullo modo attingatur: sed non placet. Quia cognitio nostra
est forma quædam extrinseca, Petrus vero est subjectum indivisi-
bile hujus formæ: itaq; circa idem subjectum scilicet Petrum, esse
forma & negatio illius simul & semel insuper animal Petri habere
propria in cognoscibilitatem, quam non haberet rationale; itaq;
contradictoria illis convenirent, & per hoc ut ex signo infallibilis
distinctio realis. Melius distinguere nos arbitramur, si eundem
Petrum ad connotata separationum referamus consulo actu, &
idem*

idē dicamus esse animal; & eundem ad discursus, & voce-
mus rationale: hic modus distinguendi probatus jam olim ab
Angelico Doctore 1. p. q. 85, a. 3. & à veteribus passim, ut me-
ritò, qui hac confusione utitur, bene distinguere censeatur.

8. An possit dari homo, qui nec sit parvus, nec sit magnus, nec sit mediocris?

CUm possimus ab utroq; contradictorio præscindere, & rei
tantum prædicata considerare essentialia, possumus neque
magnitudinem, neque parvitatem rei attendere, neque etiam
mediocritatem. Et quam felix homo apud Logicos, nec frigus
meruit, nec æstu torretur, sine veste satis decorus, sine cibo non
famet, sine potu non aret, loco absolvitur, tempore non indiget,
nullâ passione perturbatur, nihil sperat, nihil metuit. Invidiâ
potuisset tangi Stoicorum inclemens Sapiencia, nisi perpetuâ ob-
stinatione contra omnem humanitatis affectum se obarmasset,

9. An omnibus hominibus simul recipien- dis sufficiat una domus?

Variè in unum omnes homines cogebant varij: Plato qui-
dem in concavum Lunæ reducebat, ut ibi realiter ex omni-
bus unum, seu unum aptum inesse multis constitueret. Ibi
ergo fingebat hominem ut sic, qui veste ut sic tegetetur, pane ut
sic vesceretur, cogitationes ut sic haberet, motum ut sic forma-
ret. Sed orarem, quoniam tubo Optico usus illum hominem
tam procul à se distitum aspexerit? credo tubo ut sic: itaq; non
affirmare etiam debuit certò, sed tantum dicere ut sic. Neque
felicius distinguentes ex natura rei omnem hominem compege-
runt in unum, quia ille non est aptus inesse multis, sed uni ex
multis. Nobis pro omni homine nimis vasta una domus, va-
stum conclave, vastus unus terræ pes **Quadratus**, sufficit acumen
acûs, imò adhuc vastum est, sufficit locus indivisibilis: idem
visum fuit S. Damasc. l. 1. de fide. c. 11. ubi dixit: *Naturam duo-
rum singularium solâ cogitatione esse unam.* Nam universale, in-
quit Philosophus, *aut nihil est, aut est posterius*, intellectu scilicet.
Fit itaq; Metaphysicum per cognitionem formaliter præcinden-
tem, idq; actu confuso non disjunctivo, neque copulativo, sed
abstracti-

abstractivo. Logicum verò Vniuersale insuper requirit actum comparativum reflexum, qui naturam per modum unius abstractivè cognitam comparat cum suis inferioribus. Sed in actuali prædicatione amittit suam Vniuersalitatem, quam habebat in essendo.

IO. An quod caret partibus, habeat partes?

In indivisibili sita est hominis essentia, tamen habet partes, scilicet Genus & differentiam, habet & proprietates Metaphysicas, quæ illi realiter identificantur. Hoc mirum est: *genus* constat genere & differentiâ, & simul est supra omnia genera, & horret instar mortis compositionem ex differentia, & tamen definiti potest. *Species* prædicabilis quâ talis constituit secundum Prædicabile: quæ si ita sterilis Mater esset, ut unicum solum haberet individuum excideret è familia Prædicabilium. *Individuum* est, quod de uno solo prædicatur adeo nemo est ita vacuus Dominio, ut neminem habeat cui posset imperare. *Differentia* est id, quod cum genere constituit speciem, quæ compositio subtilior est quam Physica. *Proprium* prædicatur in concreto. *Accidens* verò de pluribus contingenter. Hæc divisio Vniuersalis in quinque Prædicabilia est Generis in Species.

II. An sit facilè numerare, quot sint res in toto mundo?

Facillimum. Sunt enim Decem, imò duæ solum, uti voluit Xenocrates; quid si unica solum? scilicet *Ens*: quem admodum numeravit Plato, duæ autem Substantia & Accidens; sed tamen magnificentius de Vniuerso volumus sentire, & decem cum Aristotele numeramus, quæ sunt, *Substantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio, Passio, Vbi, Quando, Situs, Habitus*. Pythagorici fortasse bis idem numerarunt, utpote apud quos iterum eadem res in existentium censum regrederentur. Nam confecerunt catalogum rerum viginti. Sed solum decem summa maxima totius varietatis in mundo. Hic est numerus rerum, qui nostros fatigat sensus, qui tot imperia constituit, terram coelosq; replet; en quam paucos natura constituit limites, quos tamen dum plenè assequi non possumus, cogitatione exerceamus; Inter hæc decem est unum, quod nec cogitare

cogitare possumus nisi duo simul cogitamus, scilicet, *Relati^o*
& hæc est ratio formalis, quâ unum respicit aliud. Alia est rea-
lis. alia rationis. Realis neq; realiter neq; modaliter à suis Ex-
tremis distinguitur, quod ex professo Doctor de Aquino de relat.
c. 2. demonstrat: Nobis sufficit, quod sit superfluum quidquid
duobus terminis ad dideris: ablato enim illo, linea palmaris lineæ
palmaris erit æqualis & relata, & dato illo additamento, uno
culice volitante totum mundum necesse est permisceri. Relatio
non consistit in solo fundamento connotante terminum. Ne-
gamus etiam morbos esse meras relationes contra Christop. à
Vega lib. 3. de arte Medica c. 1. qui curari utpotè sanam nolu-
mus à Medicis nostram sententiam.

12. An, quisemel verum dixit, possit ali- quando falsum dicere?

Nunquam amplius. Nam veritas est conformitas actûs
cum objecto, qui actus nunquam potest amplius de vero
transire in falsum. Imo actus fidei, quem habuit Simeon
aut Zacharias, quo dicebat *Credo Christum nasciturum*, si
conservatus fuisset nato Christo Domino nequaquam fal-
sus fieri potuisset. Sed una veritas non est major alterâ, licet
magis necessaria esse possit. Nihilominus tamen sæpe contingit
aliquos verum dicendo mentiri, & mentiendo verum dicere. Qui au-
tem semper vult verum dicere, utramque semper dicat con-
tradictoriam.

13. An scibile sit, quo loco sit futurus ali- quis post annum & quid acturus?

Hoc mysterium non est assecutus Aristoteles: idcirco nega-
vit propositiones de futuris contingentibus determinatam
habere veritatem lib. de Interpret. 1. c. ult. difficile enim,
imo impossibile illi fuit, indifferentiam hominis agendo cum in-
fallibilitate futuritionis conjungere, in quas etiam sentes incidit
Tullius & pleriq; Gentilium, de quibus Magnus Augustinus 5.
de Civit. c. 5. dixit. *Quod, cum vellet homines facere liberos,*
fecerunt sacrilegos, cum enim determinatam Veritatem negarent,
negabant & in DEO scientiam talium futurorum: idcirco qua-
situs ex aliquo nostrum Aristotelicus Deus Quo ego ero loco post an-
num?

num? Respondisses, nescio. Successerunt Marcionistæ in errorem, uti illis exprobrat Hieron. lib. 3. contra Pelag. Successerunt & Manichæi, uti refert Moyses Batcephas lib. de Paradis. p. 3. object. 3. & Wicleffus amplexus. Marcionistam inducit sic argumentantem Strigoniensis Pater I. c. *Marcion & omnes, qui verus laniant testamentum, hujusmodi Syllogismum texere consueverunt. Aut scivit DEVS hominem in paradiso prævaricaturum esse mandatum illius, aut nescivit. Si scivit non est in culpa is, qui præscientiam DEI vitare non potuit, sed ille qui condidit, ut DEI non posset scientiam devitare. Si nescivit, cui præscientiam tollis: etiam tolle divinitatem. O egregium; o futile Sophisma; cui (missâ DEI scientiâ, quæ ad Theologos spectat, & in quo puncto satis fuerit illud Aug. lib. 4. de Genesi c. 32. memorâsse. Cognitio practica, etsi præcedat objectum, tamen speculativa fieri non potest, nisi cognoscenda præcedant; solâ spectatâ determinatione veritatis in ratione purâ fundata) oppono Ammonium: ille ita argumentatur. Multi prophetæ habuerunt notitiam futurorum, uti constat de Sybillis &c. determinata est itaq; eorum veritas. Oppono Plotinum, Enneade lib. 4. c. 12. Cujus hæc ratiocinatio: si DEVS nescit futura, quæ ipse facturus est, casu illa facit. Oppono Proclum in Alcibiadè, qui ex conjecturali notitia futurorum, infert determinatam veritatem, Nam nostra futura libera ex suppositione consequenti necessariò eveniunt, nec quidquam ad illorum determinationem facit scientia DEI, uti pulcherrimè Præsul Hipponæ lib. 3. de lib. arbit. c. 4. Sicut tu memoriâ tuâ non cogis facta esse, quæ præterierunt, ita nec DEVS præscientia suâ cogit facienda. Imò 5. de civit. c. 10. infert: si scientia DEI redderet effectum necessarium, seipsam falsificaret, sciendo videlicet liberum, faceret necessarium. Optimâ similitudine hoc ipsum illustrat Damasc. lib. adversus Manichæos, sicut Medicus, dum prænoscit morbum, non affert causam morbo: ita neq; DEVS nostris actibus, & Cic. de Fato vocat ignavam rationem recurrere ad scientiam DEI, & non curare sanitatem, quia DEVS nos scit convalituros aut non convalituros è morbo. Quomodo verò DEVS nostra futura, & in quò medio videat, non est presentis instituti. Inter spinas tamen Logicas instar rosæ licebit afferre dictum Angelici Doctoris dum Logica pertractat, de Interpret. lect. 14. Sit longa processio hominum, quam tu de fenestra prope terram posita prospice, alios incipies, alios desines videre, sed alter, qui è sublimi prospicit turri totam simul processio-*

processionem conspiciet : ita DEVS, ut inquit Boët. 4. de Consol.
rosâ 6. Positus in altâ speculâ aternitatus, stantia habet in con-
spectu suo transcurrentia seculorum volumina.

14. AN POSSIT LOGICUS ENTHYMEMA FORMARE?

Nillus. Discursus enim est: *Oratio, in qua unum ex alio
infertur: ad quod non sufficit, si una propositio disparatè
sequatur alteram, vel si occasionaliter oriatur ex aliâ.* In
Mente verò Enthymema non datur, etsi detur in voce, sed hoc
non est operis Logici. Syllogismus verò est *Oratio: in qua qui-
busdam positus, aliud quidpiam necessario accidit, eò quòd hæc sint.*
Coubicatio præmissarum non intrat illius essentiam, neq; con-
duratio. Non sufficit tamen existentia trium propositionum cum
præcisione à loco & tempore: sed necesse est, 1. ut sint tres actus.
2. ut sit unio præmissarum eundem intellectum illuminantium. 3
decreto DEI applicans omnipotentiam ad producendum ter-
tium actum ex eo, quia videt, quòd præmissæ illuminent eun-
dem intellectum, & aliquam vel aliquas causas petentes, ut ha-
beant pro posteriori actus illi condurationem. Vnde non sufficit
ad syllogismum, quod fuerit Major heri, hodie Minor, eras
Conclusio; Major Varlavix, Minor Vilnæ, Conclusio Cracovix;
& hæc quidem dicta de Syllogismo formali. Nam si unico con-
stituerit actu Virtualis, ipse actus totam constitueret essentiam. nul-
la enim erit tunc dependentia, propter quam distingui debet à
tribus actibus essentia Syllogismi adæquatè sumpta. Sed neq; ta-
li Syllogismo conveniet definitio Aristotelica.

15. AN POSSIT QUIS IN LOCO CONSISTENDO DISCURRERE?

Prest Logicus. *Demonstratio enim illius, discursus est. Est
enim Syllogismus faciens scire. Est duplex à priori sive pro-
pter quid, & à posteriori sive Quia. Demonstratio po-
tissima debet constar præmissis primis; per se notis à priori, uni-
versalibus, necessariis necessitate Metaphysica, secundum quod
ipsum. Eadem debet constare propriis & per se principiis: licet
reliquis demonstrationibus sufficiant principia communia.*

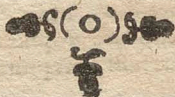
16. An quisidem possit scire & non scire?

Sæpe id evenit. Duo enim actus disparati possunt esse simul: potest scilicet in eodem intellectu componi actus scientiæ abstractivæ cum actu opinionis vel fidei humanæ quando diversa adhibentur motiva; imò ad actum fidei divinæ extenditur hæc combinatio. Potest enim Gentilis Philosophus evidenter cognoscere DEVM existere ex creaturis, & deinde prædicatione Evangelij auditâ divinâ fide existentia DEI assentiri. Sed de hoc ex proposito Theologi, nobis saltem argumenti vicem hæc suppositio implebit, quâ idem in humanis evenire probabimus, & sic de eodem objecto dabitur scientia & non scientia: scilicet actus scientiæ & opinionis, vel humanæ fidei.

17. An simul possit esse Meridies, crepusculum, & ortus Solis?

Crepusculum quoddam facit *fides humana*; nititur testimonio fallibili: *opinio* magis ad lucem accedit & veluti iam oriturum expectans solem clariùs objecta innotet, colores discernit: interim tamen vanâ specie rerum potest deludi: sed *scientia* est instar meridiei, in quo clarè omnia distinguimus, rebus non dubius color restituitur. Hæc omnia simul in nostro intellectu subinde evenire experimur. Svadeat enim Orator nobis fugam alicujus vitij, iamq; alleget argumenta à ratione evidenti petita, jam probabilia, ac deniq; testimonia illustrium Philosophorum virorumq; gravium de illius vitij fugâ sentientium adducat; propter illas omnes rationes trium generum, unico actu assentiri poterimus. Illustrabit medium evidens, clarum, certum instar meridiei; dabit lucem tenuiorem ac adhuc umbris intertextam motivum faciens tantummodò probabilitatē dabit modicum aut perobscurum quid aliud motivum adhuc debilius.

Tanta est nobilitas nostri intellectus, ut ea possit capere, quæ totus orbis non potest.



SELECTÆ CONCLUSIONES

Ex libris Aristotelis de Physico
Auditu.

De Principiis.

*Sine interventu nihili fieri aliquid
non possumus.*

OMnia ex igne constituisse Heraclit⁹ censuit, sed quomodo terra aut humor ex igne processisset? Anaximenes aërem, quod se ille cuius formæ facile accommodet. sed quis lapidem, plumbum, ferrum aëreum sibi persuadebit? Thales Milesius, Orpheus, Homerus, Hesiodus, Oceanum dixerunt rerum Patrem, & aquam rerum principium: sed sequatur, cui piscem esse placet. Anaxagoras panpermiam adstruebat, seu nihil interire & solummodo oculis subtrahi: quod in minutissima dilabatur & tandem post tempus rursus coagmentari & redire, sic panem in nobis non verti in sanguinem, sed tantummodo particulas sanguinis, quæ illi sparsim inhærebant colligi. Democritus, duo asseruit Principia, Planum, id est Atomos, & eas ingenerabiles, incorruptibiles; ac Vacuum, Atomos voltare in vacuo & concrefcere fortuito, jam in lapidem, jam in leonem, jam in truncum; & quis negaverit, quin & in Democritum? Pythagoræi numeros patrem & Imparem. Symbolici homines Imparis nomine formam, Paris materiam intelligebant; simili circumlocutione, Seneca cum suis Stoicis per Agens & Patiens principia expressit. Sed omnibus rejectis, cum Aristotele statuimus duo esse in facto Principia Materiam & formam. In fieri addendam privationem, quæ licet sit nihil omnino, necessaria tamen, ut fiat aliquid. Principia verò Physica definimus, *qua nōq; ex sese neq; ex alijs, sed omnia ex ipsis sunt.*

A

De

De Materia prima.

Nihil tam vile, cujus Fratres Germani non sumus.

Materia siquidem Divino Platoni Mater omnium, quæ existunt, rerum; Ægyptiis fex vitæ, seu vilissima Creaturarum DEI, alijs Proteus, quæ dum unam formam habet pro altera admittit dispositiones & ita subit.

Ignemq; horribilemq; feram, fluviumq; liquentem.

Genuinam ejus indolem cum Aristotele in hunc modum describimus, *Est, qua per seipsam, neq; quid, neq; quantum, neq; aliud quidpiam dicitur, quibus ens determinatur.* Vel clarius: *Est primum subjectum uniuscujusq;, ex quo fiat aliquid, cum insit non secundum accidens, & si corrumpitur aliquid, in hoc abibit ultimum.*

2. Valesius in sacra Philosophia vult eam an seipsum, (cùm non abnuit se illâ constare) Ens rationis. Nos contra, esse verum Ens reale. Neq; enim ex Eate ficto educi formæ, neque in ficto recipi possunt. Nihilo melius veterum errorem pro sapientia assumunt Galil. à Galil. Renatus de Cartes, Seb. Basson & non pauci Medicorum, qui ut Christiani, asserunt quidem à DEO creatâ materiâ sed illam esse meras Atomos, ex quibus variè dispositis veluti apud Typographum literis jam hæc, jam illa constringat naturæ oratio; & simul idem formas omnes materiales negant.

3. Alii etiam melioris notæ Philosophi esse ipsa Elementa dixerunt, ideoq; mixta nihil, nisi particularum Elementarium congeriem. Negamus nos cum Philosopho actu inesse Elementa mixto, & 2. de part. c. 1. *Mixtum confici ex virtutibus Elementorum,* dicimus. Concedimus verò in poris mixtorum aliquid inveniri ex aqua, aëre, & alijs, sed non subesse formæ unius. Neq; Caminus Chymicorum unquam ex mixto illa excoxit. Ferrum eduxit sed non aërem. Cineres, sed non terram: igni & aquæ nec simile aliquid. Imò asserimus, cùm aqua vino infusa spatio justo relinquitur in vinum, etsi reactione debilius, evadit. Neque enim unquam ullâ arte à vino tali potest sejungi aqua, quod suo Principi Libavio epist. ad Philip. Scherbium credere de
ben

bent Hermetici: educitur quidem, ait ille, aliquid, quod nec odore, nec sapore differt neque pondere ab aqua, sed illud est phlegma vini, quod è quovis purissimo extrahi potest mero.

4. Materia prima est ingenerabilis & incorruptibilis statim ab initio mundi creata, nullæ enim dispositiones illi contrariæ; nulla verò etiam substantia adversari potest. Venerantur omnia ut sustentaculum suum. Neque enim per formæ existentiam existit.

De Forma.

*Natura cum nequeat omnes formosos
facere, neminem sinit deformem.*

I. Forma est *actus ejus, quod est in potentia, & ratio ipsius, quâ quid erat esse & causa omnium ipsius esse.*
Brevius sic. *Est actus substantialis Materia constitutus cum ea compositum.* Dari illam certum, nam videmus aquam calefactam frigus repetere: aërem densatum rarefcere, terram in exhalationes attenuatam rursus crassescere: est itaq; aliquid, quod accidentia præterita revocet & amissa reparat.

2. Nec placent Atomistæ Recentiores qui sola accidentia & figuram formæ nomine dignantur, & volunt uti lignum à navi, ita carnem à pisce distingui. Volunt cum Bassone lib. 2. art. 4. in Philos. Nat. Atomos esse heterogeneas, & naturas habere Elementorum, esse aded minutas, ut nisi plurimæ in unam molem coëant sensum non efficiant, idq; non in se, sed in suis actionibus; ex his secundas, ex secundis tertias, & sic deinceps componi: hinc per tantam compositionis varietatem infinitum possunt variari, & licet primæ sint immutabiles quoad essentiam, reliquas facile posse in aliarum transire naturam, paucioribus aut pluribus mutatis, prout magis vel minus, aliæ ab alijs recesserint. Et sic liquida esse corpora, quæ plurimum liquidarum habeant atomorum, fixa quæ terrearum, fusilia quibus terræ plus quam aquæ: vaporem effici, dum particule aquæ subeuntibus igneis ab illis sursum provehuntur: ignem extinguere, quando particule ejus ab aqua vel aëre condensantur: Res frigidas incalescere per immisionem partium ignearum & aquam bullire. Dum fit candelæ accensio, igniculos intus latentes per

poros prodire. Aërem efflatum strictis labiis, quòd comprimat
internos igniculos, frigere: diductis verò labiis quòd laxet, pun-
gentibus ipsis igniculis calidum sentiri. Sagittam cursu incalesce-
re, quia per suam viam in plurimos igniculos illidit. Aquam
ideo facillè mobilem, quia rotundis constat atomis, quasi glo-
bulis; alia fixa, quia quadratis, semen terræ ingestum propor-
tionatas sibi attrahere atomos & ita augeri. *Ægra sententia est
tot Medicorum.*

3. Neq; spiritum mundi loco Formarum admittimus, id
est, Formam speciem unam, materialem, in toto mundo diffu-
sam; quæ instar animæ nostræ in diversis suppositis pro concursu
a cidentium varia operetur. Quæ itidem sub curâ Medicorum
sententia, per quam tamen putant se evitare multiplicationem spe-
cierum, quam ex diverso tum accidentium stabili congerie affirma-
re nolunt. Quàm diversa enim, inquit, accidentia in herba
& sale ex illa chymicè educto, & tamen eadem substantia. Nam
experius Faber Medicus in suo Palladio Spagyrico, sale illo in
terram defosso ejusdem speciei repullulare plantam. Alter, ubi
lixivio factò ex cineribus urticarum salem earundem injectit, &
conglaciari permisit, non solum folia urticarum, sed & caudices,
radices, quousque visus permeabat, conspexit. Diversa acciden-
tia in cinere & herbâ; & tamen scribit, *Quercetanus*, conclu-
sos cineres modo certo paratos in vitro, subditâ tantummodo
flammâ candelæ statim effloruisse. Plumbum, stannum & alia
metalla resoluta in cineres redeunt ad eundem statum retento co-
dem, quod prius habuerunt, pondere & mensurâ. Plumbum
Mercurio injectum liquatur in Mercurium, & tamen corio cervi
per expressionem separari potest. Mercurius resolvitur in fumum,
fumus in Mercurium. *Ferrarius* lib. de cultura hortorum, do-
cet modum aquam distillandi, quæ in vitrum recepta, ubi ran-
tùm palmo admoto tepescerit fundum, effunder gemmas, imò
flores. Ex auto vitrum fieri & ex eodem vitro autum notum fuit
Bodino in theat. Flamma cereæ candelæ inflexa super aquam
per obliquam aurifabrorum fistulam reddit ceram. Non assenti-
mur etiam propter hæc formam unam quæ sit variarum figura-
rum formatrix, variorum accidentium sedes, quæ in fornaculis
Ægyptiorum pullos ovis excludat, modiolò absq; fundo mensu-
rabiles, quæ ex seminibus plantas formet, eadem & animalia, quæ
ex concisis particulis serpentis regnat serpentillos. Ex coctâ
& sub.

& subiectâ simo anate bufones: ex vitulo apes: ex canero scorpiones: ex medulla dorsi humani serpentes, ex crucis papiliones, ex melle pane insperso formicas, nec tamen cogimur ad DEUM devotè quidem, sed rusticâ sanctitate recurrere horum assignaturî causam: neque hanc sententiam fulcit S. Aug. in Genes. ad litteram, etsi omnes formas ab initio asserere creatas videret: nec Arist. lib. de mundo c. 6. *Venerabilius & decentius est ipsum quidem DEVM in suprema regione stabilem esse, potentiam verò per universum mundum penetrantem, solem movere & lunam & cœlum circumagere & causam fieri ijs, qua in terra sunt saluti: iam verò de hâc potentia c. 4. dicitur verò etiam aliter spiritus, qui in plantis & animalibus est, & est per omnia penetrans, animata, & prolificâ essentia.* Nam hunc librum Apuleio, qui illum inter suos numerat, donamus. S. Doctorem de radice formatum simul creatâ, scilicet, materiâ, intelligimus.

De Natura & Arte.

Si Natura repetat ab arte quod suum est, nihil illi relinquet.

I. Dominam cum pedissequa producit Philosophia, Naturam scilicet cum Arte, ut velut interludium agant, donec à principiis intrinsicis ad extrinseca deducat auscultantem. Ita hæc attenta Dominae famula, ut in mores ejus transille videatur. *Natura enim est principium motus & quietis ejus, in quo est primò & non secundum accidens.* Ars motum æmularur & quietem: verùm cum Physicè nequeat, facit directivè & Formam inducit suo operi; *cujus essentia consistit in situ partium, proportionem, unionem, aliquando & in condurationem.*

2. Opere artis aurum fieri est possibile: exempla id evincunt, & agentia naturalia posse haberi non est impossibile; quæ ubi data fuerint, ea manu artis ad imitationem naturæ possunt conjungi ac ut cæteris effectus mirificos, ita & hunc producere.

3. Verùm ut sæpe ars dum arcana Naturæ rimatur ac è profundo thesaurorum educit, magiæ id est, occultioris sapientiæ nomen meretur, ita vanè & futiliter supergredi conata ad spirituum pestilimos auxilia deflebit, atque infami nomine Cacoma-giæ notatur ac damnatur.

4. *Cacomagia* habet *Species 4. Prestigiativam*, quæ innoxios & solum curiosos effectus operatur. *Maleficium*, quod perniciem alijs creat. *Ariolationem* seu divinatoriam, quæ secreta ope Dæmonis inquit; *superstitiosam*, quæ ex inanibus rerum indicijs aliquid certi colligit. *Divinatoria* rursus dividitur in propriè divinatoriam, quæ auxilio Dæmonis quærit futura. *Sortes*, quæ occulta; *Observationes*, & *Idololatriam*. *Divinatio* fit vel ex consideratione alicujus motus aut rerum dispositionis: & hujus species sunt, *Orneoscopica*, ex avium volatu *Icoscopica* ex his, quæ domi contingunt. *Enodios*, ex his, quæ in viâ *Chiroscopus* seu *Chyromantia*, quæ ex manuum superstitiosa inspectione. *Palmatica*, ex aliquo in corpore hominis nævo. *Oriroeritica* ex somnijs. Vel fit divinatio ex ijs, quæ consultò ab hominibus fiunt ad acquirendam occultorum notitiam, talis *Necromantia* aut *Necyromantia* quæ per evocationem mortuorum, *Pyromantia* per ignem; *Hydromantia* per aquam. *Geomantia* per terram: *Haruspicina* per viscera animalium; *Aleuromantia* per farinam: *Critomantia* per bordeum; *Astrologia judiciaria*, per stellarum situs futurorum veritatem quærit cognitionem.

5. *Pseudo Fundamenta Caco Magiæ*. 1. *Mundum* & singulas partes ejus animatas. 2. *Nomina Junonis, Jovis &c.* non esse nomina Dæmonum, sed animarum mundi, quæ invocari possunt. 3. *Multa esse genera Dæmonum bonorum*, qui non sint Angeli. 4. *Animam humanam, dum passione vehementer laborat, posse imprimere verbis, characteribus, & figuris vim physicam ad agendum*: 5. *Imagines sub certâ constellatione factas vim acquirere ad certos effectus producendos*. Quæ excogitata, ut veletur pactum cum Dæmone, & nullius sunt rationis.

6. *Virga colurna*, quâ aurum quæritur plus de naturali habet, quàm globulus horas in vitro suo sonitu indicans, cum numerus horarum sit arbitrarius & apud varias gentes alius. *Numeri etiam Climacterici habent fundamentum*; etsi non ut numeri agant; siquidem post septenos circiter annos fit in corporibus nostris variatio notabilis ac periodus quædam.

7. *Per artem Pulli tam Gallinacei, quàm Anserum Anatumq; in Ægypto excluduntur*. *Joan. Boysardus narrat sibi ab amico ex furno & arte Chymica per herbas destillatum brevissimè licet vitæ donatum infantem*; non credo. *Paracelsus Homunculos per*

los per artem formare promittit, excusant audaciam saniores illius Amici: & ajunt arcanum esse quoddam arte Spagyrica ex baculo vitæ (sic vocant vinum & triticum vitæ nostræ fulcra) extractum ex hoc sanguinem, sperma, extrahi, ut Gerardus Dornæus in Dictionario Paracelsi, sed ipsemet Paracelsus lib. 1. de generat. rerum nat. se reddit inexcusabilem, ubi & modum formandi hominis in fimo præscribit, quæ & fidei inimica persuasio, & sanæ rationi.

Vix, quibus ars supergredi naturam videtur.

Dulce est interdum decipi.

Ludit apè ars & imperitis imponit. Philosophi naturalis est larvam detrahere, ac pro naturâ pugnare. Hæ itaque larvæ sunt, quibus prodigiosam se mentita naturæ furatur gloriam.

1. *Sympathia & Antipathia rerum*, quarum cum ratio assignari facile non possit, miraculosum quid videtur præstari: taliter videtur extirpari arundo, si filice vomeri imposito locus aretur, cum naturalem habeant hæ duæ plantæ Antipathiam, sic ut Zoroaster ait, ferox taurus arbori ficui alligatus miscet,

2. *Agentia vera Physica adhibere, & ijs prætexere impertinentia*, v. g. qui infundit saccarum lacti, dum in butyrum densatur, lac nunquam concreset, dicit tamen ille se meris id verbis efficere: consolidæ radix injecta ollæ, in qua bullunt carnes teneri animalis, carnes in unum colligit frustum: huic prætexit alias vanas causas.

3. *Sidera non parùm conferunt ad effectus tales*, ut luna mare ciet, ostrea implet vel inanit. Sic aliquis vult allium sine odore gravi nati, illud ferit, lunâ positâ subterris & latente eadem eruit. Ex cælo etiam sumuntur prædictiones naturales, ex quibus aliqui famam conciliabant sibi prophetiæ, ut Heraclides Ponticus scribit quosdam observasse exitum caniculæ, & ex eo divinasse, saluber an pestilens annus futurus esset: nam si obscurior & quasi caliginosa fuerit, pingue & concretum esse cælum, ut ejus qualitas gravis & pestilens futura sit: si clara & pellucida apparuerit stella, cælum significat esse serenum ac purum, & propterea salubre, uti refert Columella.

4. *Virtus Magnetica, qualis in Magnete, Electro & alijs,* sic solsequium à sole trahitur: Selenotropium à Lunâ: à digito lingua succino attrita.

5. *Putrefactio:* Ita Serpentes ex capillis mulierum menstruarum in fimo sepultis nascuntur; ex serpente in frustra conciso, & sepulto in fimo plurimi serpentes: apes ex bove. Modum describit Ovid. 13. *Metamorp.* & Virg. in *Georg.* Vespæ ex cadavere equi & crabrones: Scarabæus ex asino putrefacto: teste Plin.

6. *Mixtio:* sic Crocutæ ex lupo & cane. Musmus ex capra & ariet: monstra ex nequissimâ hominum cum feris libidine. Ex mixturis plurium seminum serpentes plurium capitum. Ex hac causa natam Neapoli vidit Ioannes Porta Viperam bicipitem: ex hac, plura in mari quàm in terris monstra.

7. *Infectio quadam:* sic cornua hominibus Scythæ implantant arietum, ut Fauni videantur: Alij partes avium, alij pecorum permiscunt.

8. *Terrarum varietas:* Nam in Vngaria infra siligo edit triticum, & avena hordeum, & è contra alibi: quæ terra si habeatur aut similis per artem facta fructus præter spem afferet.

9. *Transplantatio,* ex rosâ sylvestri domestica &c.

10. *Translatio de loco ad locum,* ita Dæmon ex Indijs huc rosam potest in Decembri afferre, vel aliquam nobis ignotam plantam, & eam subtiliter terræ insigere, veluti hic nata esset: tali arte Apollonius se invisibilem, disitis visibilem Basilides sacrificulus exhibuit.

11. *Cultura varia:* nam Persica dicunt inscripta nasci, si semina eorum terrâ obruas & post septem dies, ubi hiare cœperint, nucleos tollas ac cinnabari quod libuerit inscribas, mox ligatos cum suis ossibus terrâ rursus obruas: idem de amygdalis Africanus scribit, de alijs fructibus similia Constantinus.

12. *Impressio:* Cucumeres nascentur forma anguis, si dum & florent prodeunt, includantur tubo, in quo se tantum in longum extendere possint: Cucurbitæ capita Angelorum alata exhibebunt similibus formis inclusa, ut Pontanus describit.

13. *Conservatio:* cadavera malorum potest diu sine putredine Dæmon servare. Nam Plut. docet, si carnibus æreus clavus insigatur, illæ diu incorruptæ manebunt.

14. *Corruptio inopinata:* Cassianus scribit, si betæ radix contusa in vino per tres horas jaceat, illud vertit in acetum: num-

mus æreus, si camino fabri injiciatur, nequaquam ferrum poterit ducere: Mercurio si sputum miciatur, obdormit.

15. *Formatio lapidum*: ita succini minutæ particulæ coctæ in rosaria formantur & inde rosaria nigra succinea: ita in alembico vitreo lapides crescere possunt.

16. *Exhibitio oculis Medicamentorum*: Sic Dioscorides scribit eodem habitu hominem statim obdormitum quo Mandragoram hausit. Si autem plusculum ejus hauriatur insanite facit: si multum, occidit. Cuminum livorem palloremq; bibentibus gignit: & ejus suffitus, facies emaciat. Et hoc eodem modo facies coloratæ produntur, nam si manderis grana Cumini vel modicum allij & allocutus fueris suspectum fuci, color totus abibit: idem fiet si crocum commasticaveris, vel si suffitum feceris sulfureum, color faciei fucatæ nigrescet. Sic aliquis lavando manus, nigriores terfione habebit, si calchantum contritum & gallæ pulveres intritæ fuerint manzili: canes & corvos Athenæus scribit inebriari æmirrâ herba, ut manu capi possint seu potius rhododaphnæ: Equi semimortui jacent per horas 12. si hyosciami semen in hordeo illis præbitum fuerit, nares autem aceto perungendo, redduntur sibi: Sues insanunt hyosciamo devorato, inquit Ælianus. Aves manibus capiuntur, si allium quod in campis nascitur incisum & frugibus mixtum voraverint, teste Plinio. Cornices manu capiuntur, si intra carnes nucem vomicam intriveris, ut docet Oppianus.

17. *Machinas formare*: Potest Spiritus aquam instar speculi visorij continere sub figurâ segmentorum sphericorum: & sic ignem vi solis accendere; potest cogere in modum speculi corpus aliquod, & sic homo in eo scriptum videbit vel alia. Potest in modum speculi concavi, & ex eo prominens imago videbitur: potest oculis præponere corpora instar lentium cavarum, & sic omnia minuta videbuntur, si instar lentium convexarum, omnia grandia, si instar angulosarum, omnia multiplicata. Sic Alb. Magnus caput dicitur recessisse naturali arte, quod loquebatur. Sic infundibulū auri si apponatur, surdaster voces distinctas percipiet, & hoc Spiritus potest facere, corpus aliquod instar tubi Optici formando; sic aspicere aliquem remota faciet, si formaverit lentes, velut in tubo Optico. Hoc modo Dædali staruæ sine interventu Cacomagiæ inambulârunt, ut est apud Arist. 1. de Anima, tr.

44. erant enim automata, sicuti fiunt per libramenta aut chali-

hem violentè adductum horologia sono statutas horas designan-
tia, & musica organa. Eodem referenda lignea Archita col-
lumba volans, de qua Gellius lib. 10. c. 12. Eodem Aquila æ-
nea volitans oblata Carolo V. & argentea triremis, quam ab ar-
genteis remigibus impulsam, & cum ad extremam tabulam, cui
superferebatur, ventum esset, ab iisdem retroactam memorat
oculatus testis Loyer, qui & alia multa refert lib. 5. c. 8. de spectris:
hæc enim facta fuerunt per artem, quam vocat Penna in 3. p.
direct. Inquisit. scholio 32. pegmaticam, vel magiam mathema-
ticam, adhibitâ ope rotatum & ponderum. Sic Venerem lignea-
m fecit Dædalus mobilem infuso argento vivo, teste Arist. l. c.
sic & statuæ multæ videbantur loqui, cum revera homines per
inclusos in illis tubos loquebantur: sic Memnonis statua apud O-
gygias Thebas auroram salutabat, fortè, quia inclusus in cavo
illius aëris calore solis rarefactus per angustum foramen erumpendo
stridebat, vel oriente sole ventus solitus orti in tubam obversam
impingebat, qualem describit statuam Sigism. Batio in rebus
Moschov. quæ plena erat tubis & fistulis, in quas se ventus insinu-
ans exiles voces edebat. Similia de tribus mentibus Persicis scri-
bit Clemens Alex. ostendit etiam P. Kircher, quomodo in monti-
bus quibusdam naturaliter possint exaudiri noctu voces exercitu-
um, lege in Arusticis in libro Lucis & umbræ. Ita deniq; Cassiod.
lib. 1. var. laudat ingenium Boetii. *Dura ingeniosa dispositione
solvantur, metalla mugiunt, Diomedis in are grues buccinant, æ-
reus anguis insibilat: aves simulate frinnunt & quæ propriam vo-
cem nesciunt habere, dulcedinem probant emittere cantionis.* Sed
nec modo ars ista defecit. Constructæ sunt alicubi ad fontem a-
viculæ multæ per ordinem dispositæ, & his assidens noctua, quæ
suâ spontè ad aviculas convertitur, & rursus avertitur: aversâ au-
tem eâ cantant aviculæ, & rursus ad ipsas conversâ silent, & hoc
fit per syringas quæ prout tenuiores, aut crassiores, prout in
longitudinem extenæ vel contractæ, prout pars illarum in ube-
riorem aut exiliorem immergitur aquam, variant sonos, ac vo-
ces avicularum fingunt. Simili modo apertis cujusdam palatii
valvis sonus tubæ efficitur. Hercules custodit auriferam arbo-
rem, cujus pomum si moveris, Hercules sagittam jacet, draco
sibilabit, multa sunt ejusmodi hydraulica, de quibus Virruu. lib.
10. Hero in Spit. Porta Magiæ 19. & alij qui agunt de æquipon-
derantibus, centrobarycis, zygostaticis, mochlostaticis, (phe-
nostaticis,

nostaticis, spartostaticis, hydrostaticis, pneumaticis, pyrostaticis, automatis, polymechanostaticis, polierceticis. Conspicitur Luteriæ castellum arte factum in quo omne fabrorum genus munus suum scitè exercet. Visa est Norimbergæ musca ferrea, è manu artificis evolans, quæ ubi convivas circumvolavit, veluti defessa in manum Domini rediit. Vidimus per cochleam Archimedis flumina in suos fontes redire, irides in conclavi naturalibus meliores, ventos æolopylis excitatos, vaporum ascensum & resolutionem per imbres, grandinem, meteora ignea, atq; fulmina ex auro pulvere facto præcipitatione in spiritum tartari. Sed modum conclusionum excederemus si *εγσει* *Ετα* quæ funiculis, ponderibus, orbiculis, spiritu incluso, mira ostentant, prosequi vellemus.

18. *In rebus notis casum simulare*: Hoc modo Spiritus defodiæ pecuniam & dat Mago candelam, ut ubi illa extincta erit inquirat pecuniam: sic Aquilices certis signis, ubi cognoverunt aquas latere, eas oculis feriâ sexta manè quærunt. Sic quidam Vnguento dentes ungebat ægrotos, ut exciderent, & simulabat eos inflatione follis fabrilis ejici.

19. *Occasionis usus*: Sic fur deprehenditur comestione casei, non quòd caseus prodat, sed quia fur timet, timenti autem os arefcit, arido autem ore caseus utpote aridus devorari non potest. Quam primus inventor rem simpliciter instituit, superstitione ad certum diem detorsit.

20. *Turbare medium*: Homines virides videbuntur, si lucernis æs viride contulum infunditur, & alia flamma omnis absit: vel vitra sint viridia, in quibus ignis latet, vel fenestræ, per quas lux immittitur.

21. *Velox agitatio*: Qualiter Circulatores multa peragunt. Horum omnium effecta, quamdiu causæ ignorantur miraculosa videntur. Nam ex nescire oritur mirari: idèd Pythagoras jactabat se per Philosophiam consecutum, ut nihil miraretur; cui Plato in Thæeteto consonat. *Tum demum perfecta erit Philosophia, cum omni admiratione deposita perfectam causarum notitiam complectetur.*

De Modis.

Natura servat modum rebus in omnibus.

I. Modus cum S. Thom. 2. p. q. 54. a. 2. ubi actum omnem realiter distinguit, & alibi, cum Scotus in 2. dist. q. 5. & non pauci à veteribus admiserunt, & ante illos S. Damasc. lib. 3. c. 3. de fide, imò & alii Patres, uti refert Maurus.

Fundantur in illo potissimum principio. *Non potest transitus fieri ab uno contradictorio reali ad aliud sine nova Entitate.* Nam idem secundum idem nequit simul esse & non esse, vel tali modo esse & non esse. Imò, si semel concedatur contradictoria ante omnem mentis cogitatum sine mutatione reali jam convenire, jam non convenire: tolletur realis distinctio: & hoc idem immutatum licebit dicere jam hinc esse, jam ibi, jam esse unitum, non unitum &c. Neque enim aliquid solâ ratione distinctum sufficit, ut ab unâ contradictoriâ reali denominatione transeat ad aliam, ut jam dicatur Petrus currere, qui non cucurrit, si cursus Petri nec modò est.

De Unione.

I. Quia extrema transeunt de uno contradictorio reali ad aliud, quod sine novâ Entitate reali fieri nequit, Unionem modum esse dicimus. Neque sufficit præsentia animæ, nam risit hoc olim Tertull. c. 44. de animâ, *Quod talium corpus anima sit pro vagina, cur tantum imponatur.*

2. Sympathia animæ ad hoc corpus, præterquam arbitrariè adstruatur, etiam hoc habet contra se: Sani ejusdem & ægri, phthysici & hydropici, pueri & senis, corpora non minus à se differunt, quàm hominis unus ab alterius, cur ergo ad illud potius dicat Sympathiam? imò ipse Wadingus hujus sententiæ reparator d. 4. n. 51. de Incarn. fatetur, hoc modo non posse explicari Unionem hypostaticam, quia nulla humanitas hanc ad VERBVM Sympathiam dixit.

3. Neque per decretum DEI potest satisfieri: Sic enim toleremus omnes qualitates, dicendo, album fieri parietem ex
non

non albo nihil esse, nisi decretum DEI volentis illum esse album. Quia si unio potest explicari per decretum DEI, cur non posset albedo? Tam enim potest DEVS dicere, *Volo hunc parietem ex non albo esse album*, quàm, *volo hanc formam ex non unia esse unicam*. Unica est hæc Entitas in composito. Quia etiam Unio hypostatica non est duplex:

De Actione.

I. P Robat nostram sententiam Angelicus Doctor supra cit. 1. *Agere est motus sed essentia v. g. hominis non est motus, Ergo essentia hominis non est actio.* 2. *Actio transiens non est de essentia rei, ut patet. Nam essentia agentis est intra ipsum sed actio est effluens agentis in passum.* 3. q. 45. a. 3. ad 2. *Mutatio est media quodammodo inter agens & motum.*

2. Etiam Creatio modaliter distinguitur. Probamus cum Theoph. Rayn. Theol. Nat. dist. 8. n. 319. Eadem quantitas in Eucharistia ante consecrationem educeretur, post consecrationem creatur, & corruptis speciebus, dum nova Materia substitueretur, rursus educeretur eadem quantitas. Unde si Creatio non differt à quantitate nec educatio differet. Itaq; educatio cum Creatione erunt idem, quia idem sunt cum quantitate, juxta illud. *Quæ sunt eadem uniterio: sunt eadem inter se.* Et DEVS primo casu denominabitur educens, secundo creans, tertio rursus educens, & nulla nova Entitas fundatis hanc denominationem exornat.

De Ubicatione.

I. E T hanc S. Th. distinguit in 1 dist. 37. q. 3. a. 1: Nam sicut bona hæc est consequentia. Potest esse paries albus & non albus quocirca ab illo albedo distinguitur: Ita etiam hæc est bona: potest esse Petrus hic & non est hic. Proinde esse hic ab illo distinguitur. Neq; tamen, ut vult Ariaga, est Absoluta Entitas. Quia perfectiones Entibus non sunt tribuenda sine gravi fundamento. Quale non assignat ille.

2. Rem esse sine omni ubi penitus non posse jam ante notatum erat veteribus. Nam 4. Physic. 1. *Quæ sunt, omnes existimant alicubi esse, quod verò non est, nusquam esse.* Idem Plato & ferè iisdem verbis in Timæo. p. 3. Paulò post init. & Tullius
Tusc.

Tusc. 1. *Quod est, nullibi esse non potest & S. Aug. epist. 57. Quae
nusquam erunt, omnino non erunt.* Nam, licet res non con-
nectatur essentialiter cum ubi determinatè, conjungitur tamen
disjunctivè, sicut & tum tempore, & his ablatis, consecutivè perit;

De Situ.

ET hic novus modum constituit. Quia nova realis deno-
minatio intervenit. Nam *ubi* dicit corpus esse in loco; *situs*,
hoc modo se partes habere. Figura etiam ex suo conceptu
non respicit locum. Deniq; non mutato situ potest quis mutare
locum.

De duratione.

SI duratio non est distincta à Petro, respectu ejusdem formæ
simul & semel, Petrus erit in actu & potentia: in actu, quia
hodiernam durationem habet; in potentia quia crastinam
non habet: atqui crastina eum hodiernâ est eadem, cum juxta
non distinguentes sit ipse Petrus. **DEVS** non est hodie in die
crastinâ: nata non est in tempore, quod solum est Entium vari-
abilium, ut docet S. Th. 1. p. q. 10, a. 5. sed **DEI** æternitas est
tota indivisibilis, cujus mensura non potest esse tempus: itaq;
solum, **DEVS** esse potest, & tempus hodiernum esse potest, ex
quo relatio cõexistentiæ consurget. *Existere me*, aliquando so-
nat nominaliter quasi abstrahendo à tempore: aliquando verò
participialiter & consignificando tempus præsens: nam *existere*
est *existentem* esse, quod utroq; horum modorum sumi potest,
ac proinde æquivocationem fundat: prioreq; modo sumptum in-
differentiam asserit, posteriore tollit ob inclusam durationem.

De Causis in Communi.

*Causam rebus dare cujusvis est, rerum
verò dare causam solius Philosophi.*

I. Causa optimè definitur, quòd sit *Principium esse limi-
tati*: sic enim evadit omnia vitia in quæ cæteræ defi-
nitiones impingere solent; non enim potest trahi ad
divinas

divinas principationes, non ad conditiones defecti: non laborat obscuritate aut circuli periculum incurrit, quod evenit illi tùm per effectum describitur: omnes respicit sententias, etiam illam, quæ concedit idem à se ipso posse reproduci: non incidit in ambiguitatem sicut cum dicitur *defectibiliter operari*, cum defectus se possit vel ex parte causæ, vel ex parte effectûs tenere.

Nihil causa operatur, quando non est, etsi immediatè antè fuerit: enim verò malè nobiscum ageretur. Mortui enim & periculo labilis vitæ per supremam exempti horam, adhuc periclitamur, & jam ex peregrinatione in terminum collecti adhuc viatores ageremus, cum delinquere, aut ex virtute adhuc aliquid agere possemus.

3. Causa nulla naturaliter agere in distans potest, & quidem intrinsecæ causæ suâ se indole disputationi subtrahunt: sola Efficiens facit locum controversiæ, verùm pro negativa parte tota natura pugnat. Constat enim quòd toties impediatur actio agentis, quoties inter agens & passum aliquid interjicitur impediens virtutem agentis. Nam eo ipso quòd inter solem & nos aliquod corpus opacum constituitur, non potest à sole ad nos devenire illuminatio: ita etiam, quando tegimus oculos ne radij visibiles penetrare possint, oritur quædam nobis nox etiam die claro. Natura enim agit per brevissimas lineas scilicet rectas, neq; circumire novit obstacula, neq; ubi semel superare nequivit, alio se loco in distans reparare novit.

4. Vt causa efficiens agere in distans censeatur, debet passum consistere extra terminos spheræ activitatis, qui quidem in diversis agentibus non sunt iidem. Illa Sphæra impletur subinde effluvijs à substantia, subinde accidente tantùm, idq; vel noto & ad primas qualitates revocabili, vel ab ijs discreto, quod vocamus occultam qualitatem. Quomodo enim ager, ubi non est: perinde enim, hîc non esse, atq; absolutè non esse. Tam tygris, quæ in Hyrcania moratur, me non lædit, quàm quæ nunquam existit, & concessâ actione in distans Cacomagiz in multis honestus color porrigitur: hâc excusabuntur transplantationes morborum, hâc unguentum armarium, hâc literæ in membranâ sanguineâ.

5. Imò neq; divinitus simpliciter actio in distans contingere potest. Si enim Sphæra activitatis non habeat concursum in medio, habeat in fine, non agit in distans. Si in medio inhabile habeat

beat subiectum, in extremo habeat capax, non agit in distans: Si verò Sphæra desinat & DEVS illam in distanti reproducat, certè approximata tuncaget. Arbores cùm plures uruntur, sphæram extendunt, quæ in minimo naturali cùm finiatur, illi alter ignis addit plus, & sic extendit.

6. Magnes itaq; minime agit in distans, sed diffundit virtutem tractivam, quæ corpora, sicut lux diaphana permeat, ac ubi invenit aptum subiectum, in eo operatur. An bullientis fundus lebetis frigeat, contendunt duo Hispani: Arriaga ait fundum planè ardere & id se expertum. Oviedo frigere idq; se tentasse. Nobis non placuit subire periculum, componemus tamen litem: friget fundus, non ideo ignis in distans aquam ferverfaciet. Quidquid ignis calefecit, attenuavit, & in altum extulit, crassiores ergò partes attenuandæ descendunt, & illæ fundum attemperant, priusquam omnes ad tenuitatem reducantur. Hinc initio bullitionis fundum frigere aut saltem tepere non improbabile, & eo tempore credo Arriagam manum admovisse, post ebullitionem verò peractam, Oviedum. Sic porcellus dum in veru assatur (quod tanquam indubitatum narrat Scalig. exerc. 20) maxime rostro calet, postquam verò est assatus, minus eo loci quam reliquo corpore æstuat. Quia scilicet dum assatio peragitur calor ex toto corpore in rostrum concurrat: postquam verò peracta assatio, cessavit evaporatio fervens ad hunc locum colligi, quia attenuata totum corpus factum est pervium.

7. Oscitantes alios ad similem actum provocant, eo modo, quo & ipsemet se provocat, qui se oscitare cogitat. Quia phantasia recordatione concitat. Phantasia etiam imprimat notas infanti: frequens huius rei & cum dolore saepe experientia, sed non in distans agit. Oritur enim re aliqua conspectâ, quam mulier amat aut odit, imaginatio vehemens, quæ dirigit potentiam formatricem objiciendo ei imaginem objecti, ut ideam, quam imitetur formando. Licet enim formatrix sit vegetantis instrumentum, ejusdem tamen est animæ potentia, cujus & imaginatio. Imaginem verò formatrix eo modo discernit, quo radices arborum inutile alimentum ab utili, & cùm anima sit eadem conformat se in excitando aliam potentiam, sicut videt aliam excitatam. Idcirco ad imprimenda signa sætui sufficit imaginatio foris, quod demonstrant oves Iacobi Patriarchæ tempore graviditatis, quia tum est formatrix in opere. Etsi nondum factus est effor-

est efformatus, potest aded formatrix perverti, ut etiam membra immutet, manum v. g. in pedem bestiae: si verò formatus, saltem per excrescentiam carnis foetum signabit. Hinc falsâ curiositate deludunt, qui pullos cœci coloris promittunt, si color ille gallinæ incubanti objiciatur: quasi verò gallina per imaginationem in ova extra se posita, sicut Mater in fœtum utero conclusum agat.

8. Tarantulæ instantia nec locum hîc habet. Dum quis ab hac bestiola (quæ in Aquilia specie aranei nascitur) mordetur, unico ferè modo curatur, si musica ad saltum donec venenum excludet, incitetur. Huic veritati, quæ adjiciuntur, ferè sunt fabulæ. At Virga fortunata flectitur versus metallum, uti Ingolstadii anno 1617. Discursu Philosophi & in Opticis Olomucij anno 1657. assertum quia & virga salicis & alni versus aquam: aqueæ sunt enim arbores. Sed quare non sibi relicta columna inclinatur? Flectitur & spontè, sed non tam strenuè: virtus ejus calore manuum, idq; non cujuscumque, sed meliùs constituti, excitatur. Sic & arista siliginis proximæ flori in manus accepta efflorescit: sic & magnes chalybe munitus vitilior evadit. Alij tamen pro diversitate metallorum diversis virgis utuntur, coryli ramis ad argentum, fraxini ad æs, piceastri ad plumbum. Imò advertit Agric. ramos ejusmodi arborum dum venas super metallicas, nondum avulsos versus metalla prospicere. Unguento armatio seu Hopliathrico parum fidei, imò nihil tribuo: variant admodum in ejus descriptione: aliter illud Kekerman, aliter Wecherus, aliter Tidicæus, aliter alij componunt, damnant passim Academia. Ad superstitiones refero transplantationes morborum, quarum multas Paracelsistæ jactant. Qualis est laboranti podagrâ pilos tibiarum & pedum ungyes resectos quercui ad medullam terebratæ inferere, & ocludere, atque sic ægrum malo sublevari. Plura ejusmodi Tenzelius habet, sed neq; illud Henrici Ranzovii extra suspitionem lib. de tuendâ valetudine, Si inquit, velis tollere verrucam, lardo attinge, lardum extra fenestram appende, ubi atuerit lardum, simul arescet & verruca.

9. Quod matres lac pungat in uberibus, dum aibi positus infans vagit, facit imaginatio, aut lactis copia. Aqua Filiorum Regis Angliæ Olivetii & Arti, quæ illis murò statum à se diffus indicabat, vires ordinarias naturæ excedebat. Inter fabulas repono ducas acus magneticas, quarum si una per alphabetum

B

cir

com.

L L

circumagatur, altera valdè procul posita easdem literas respiciat & sic epistolam constituat. Candelas vitæ & mortis ex sanguine confici, quæ suâ flammâ statum viventis indicent, non abnuerim, sed quòd tam diu arsuræ, quamdiu alter in vita, hoc est extra leges naturæ. Vitam calendarum, copia materiæ constituit et si juvet aliquid & qualitas, sed ad æqualitatem cum vita adducere non potest. Dolendum quod *Herneſtus Burgrav.* Illius deſcriptioni integrum libellum impenderit.

10. Ad occiſionis præſentiam ſanguinem è cadavere, occiſi fundi hac puto ratione cum *Kircher*: Certum eſt, .1. è corporibus certâ humorum temperie conſtantibus inſenſiles quosdam ſubtiliſſimasq; exhalationes diffundi, quæ dum aliud corpus intra actionis ſuæ ſphæram attingunt mirificè illud alterant. 2. Affectus animi vehementiaq; pathemata magnam vim obtinent in animam, ſpirituum ope totius corporis humores alterando potiffimùm in ſanguinem ſuam vim exercendo. 3. In morte cadavere non ſtatim omnes qualitates ſanguini exiſtentes, nec ſpiritus animales deſinere, quorum operâ aliqui motus aut actiones vivis non diſimiles cauſari poſſunt. 4. Inter Homines viventes etiam ignotos vel ad primam converſationem ſubinde tantam verſionem notari, ut nequeant mutuè ſe tolerare, quod non propter ſolam imaginationem, ſed Phyſicam quandam qualitatem contrarietatem, non ſecus ac in lapidibus, plantis, atq; animalibus, contingit. His præſuppoſitis ita huic mirum effectum explico. Cùm in homicidio ut plurimum vehementes animi impetus potentia iraciſſibilis interveniant, præterea invidia, ira: eſt 5. *Thoma* certum quoddam ex effuſâ bile generari venenum ſalcino peragendo aptum, ita efficax, ut non ſolum proprium corpus extenuare ſoleat, ſed & in aliud agat: ita quoq; inter cadaver ſpiritus adhuc turgens animalibus & occiſiorem irâ, invidiâ & odio efferveſcentem qualitates quædam generari poſſunt qualitatibus ſanguini cadaveris inexiſtentibus contrariæ, quibus ſanguis incitatur; ſic aliqui cholericus copioſum per nares ſanguinem fundere ſoleat, dum irâ efferveſcunt: quando igitur occiſoris ſanguis, quod ſuum eſt, appetit, nempe illos malignos ſpiritus, quos occiſor per oculos, nares &c. occiſo indidit; occiſi autem contrarii ſpiritus ſpiritum hoſtilem repellit, ſit, ut hæc ſpirituum contrariotum luſtâ ſanguis, qui eorum vehiculum eſt, efferveſcens & rarefactus foras erumpat. Aliqui ſe ab hac diſſi-

cultate

cultate facile expediunt, siquidem non semper contingit, miracu-
lose fieri asserentes.

11. Voces nullam activitatem Physicam exercent: unde
verò Magi vocibus peregrinis aliqua operentur, non postremus
inter illos Jamblicus Porphyrio id requirenti respondit: *omnia
ejusmodi nomina significare aliquid apud Deos seu Demones.* Hoc
est pactum cum geniis pessimis ab aliquo initum, ut iis deinde à
quocunq; recitatis Dæmon, quod promissit. operetur: recitat in
hanc rem Hist. Delrio in Disquis: lib. 2. q. 29. l. 1. Dum puer
ignarus legeret Corn. Agripæ conjurationem & spiritus se stitisset,
nec puer ulterius procedere novisset, cervicem illi elisit. Non
nego tamen in curatione posse imaginationem ægri conferre,
dum per verba inutilia supra illum prolata spes in eo sanitatis exci-
tatur. Non nisi per scelus adscribi posse activitatem characteribus
dicimus quod R. Moyses cit. à Io. Gorop. Bec. in Hermenthena
*Idoloman: am abominandam esse, si quis vim aliquam lueris inesse
credat ad miracula vel res quasvis perpetrandas.*

12. Conceditur tamen vis Amuletica, cum Gal. 6. de simpl.
ubi pæoniam è collo appensam mederi Epilepsiæ scribit, Fernel.
l. 2. de abd. c. 17. Ungulam alcis spatmo. Dioscor. l. 5. c. 18.
Acuten lapidem partum promovere. Kentman Tincam piscem
istero applicatam mederi. Unzerus de nephritide, quod gestatus
calculum pellat: inter hæc non magis distans actio, quam inter
emplastrum, & vulnus. Conceditur & Antipathia & Sympathia:
sic Leo Gallum formidat. Araneus cum bufone & serpente per-
petuò bellum gerit. Fraxini ne longissimam quidem umbram
serpens patitur. Quereus in olivero sata intra se refugit ac tan-
dem arefcit. Olea prope iuglandem sita & ipsa ægrotat & iuglan-
dem ægram efficit. Vitis brassicam fugit. & vinum, si brassicæ
in ollam ad coquendum ingestæ affuderis, non coquetur. Vitis
lauri odore fit deterior. Mustela murem, mustelam rubeta etiam
è remotò & reluctantem attrahit. Argentum vivum aquam &
oleum ebibit. Rutam amat ficus, & vicissim illius vicinitate am-
enior ruta: cornicum & ulularum sanguis misceri non potest.
Idem de sanguine Aegiri & Flori nartat Arist. l. 9. Hist. c. 1. alij
prorum, alij pomorum odorem pati nequeunt, alij felem, alij
murem. Cancer si polypodio contingatur. paulo post crustam
deponit; multa antipathia inter animalia adducit exempla Plin.
lib. 10. c. 74. Sed nulla hic actio in distans. Nam animalia se

oderunt vel propter pabulum, locum, vel generationem, desiderio se suaque tuendi. Sympathiam in illis facit similitudo morum ac vivendi, & hæc excitatur in appetitu ab objecto cognito. In aliis Antipathia, prout constant temperie noxiâ aliis vel proficua quæ statim se prodit per vapores, effluvia, spiritus, quibus afflantur res etiam dissimulæ.

13. Multum etiam occultis astrorum qualitatibus tribuendum. Nam in Solstitio æstivo olea, tilia, populus, ulmus, salix folia circumagunt, & aliâ facie cœlum respiciunt, quàm pridie. In brumali verò etiam aridum ac è clavo pendens pulegiur efflorescit. Herba ocymoides nonnisi noctu floret & fragrans Cichoreum, Heliotropium, Lupinum, malva, Tragopos, Onitogalos solem sequitur floribus ab ortu ad occasum successivè promotis: Trifolium ter de die ad solem mutat colores, mane candidum, meridie purpureum, vespere puniceum. Omnia ostrea & conchyliâ intra suam testam cum Luna crescunt & minuuntur: Selenites lapis imaginem Lunæ juxta incrementa diurna exhibet. Formica esto sit cæca, juxta Arist. laborat totis noctibus in plenilunio, circa Novilunium quiescit. Plinius refert Soricum fibras diebus Lunæ respondere. Medicinas exhibitas, dum Luna diversa signa peragrat, diversè opertari, advertunt Medici Ægyptij.

14. Implicat, ut seipsum physicè quid primò producat. Quia esset, antequam esset: quod etiam valet in diverso genere causarum. Sed postquam semel extitit, potest seipsum reproducere, & de facto juxta multos CHRISTVS physicè seipsum reprodicit in Eucharistia: & jam cessat periculum mutux prioritatis: nam etiam idem potest esse causa sui moralis, quoad secundum esse, id est, sibi impetrare ulteriorem durationem: vel ut reproducatur in alio loco, quia pro diverso tempore vel loco videtur existens & extiturus. Formas substantiales & materiales tantum viventium quàm non viventium produciunt cœli accidentia.

De Causis in particulari.

*Quadrigris in hunc mundum omnia
invehuntur.*

I. Causa materialis est pars compositi subjectiva, supra materiam.

materiam primam involuit dispositiones, connotat compartem & compositum. Anima rationalis & Angelus est causa materialis suorum accidentium non tamen sunt materia prima: etiamsi nihil ex materia educeretur, dummodo formæ uniretur, constitueret compositum. DEVS nequit esse pars compositi, aut formam sustentare, & hoc modo nequit concursum Causæ materialis supplere, sed efficere potest, ut forma non indigeat subiecto sustentante, & hoc modo quantitatem in Eucharistia conservat, Quia si in homine loco materiæ esset DEVS, ille homo non esset verè homo. Personalitatem DEVS supplet, quia hæc non constituit naturam, nec principium passivum aut activum, sicut Materia & Forma.

2. Formalis causa, est id, quod componit cum parte præjacente totum. Proinde est æquè vera causa, ac materia. Primarius effectus causæ formalis est informatum compositum, informatio verò seu unio est ipsa causalitas. Secundarius formæ effectus est expellere formam priorem, hic suppleri a DEO potest: prior enim effectus non distinguitur à forma, distinguitur posterior. Eadem verò forma in variis subiectis varios præstat effectus. Nam calor indurat lutum, mollit ceram.

3. Non absurdum est, quod Chymici adstruunt, suâ figurâ & formâ exteriore indicare herbam, cuius membri humani sanationi conveniat, id tamen non est sufficiens, sed scrutari opus naturam, quæ sub eadem figura sæpe diversa conclusit. Prior pars asserti ex eo videtur probabilis. Omnia enim propter hominem facta, neq; gratis figura herbæ imposita. Experientur id ipsum ita se habere passim. Nam capiti profunt, quæ ejus figuram exprimunt, scilicet pœonia, antequam flores aperuit, flores Nymphææ, capita papaveris, illi æstum restinguunt, hæc somnum conciliant. Defluvia capillorum sistit capillamentum rosis sylvestribus adnasci solitum, juvat & ruta muraria, & muscus capillaris, & abrotanum, & muscus arborum, singula scilicet capillos imitata. Oculis proficua omnia luminosa, fulgida, ut hypericum, heliotropium, euphragium, calendula. In auriculis necat vermes, auricula muris, cyclamini folia auditum instaurant. Dentium dolorem leniunt radices filicis squamatæ, quos à scorbutò præservant, medentur & hyoscyami folia. Pulmonibus prodest pulmonaria maculosa, herba scabiola dicta: &c. De quibus Ioan. Bapt. Porta in Pitogn, Sennertus in consensu, Crotius & alij.

4. Sed & in animalibus multa indicat forma exterior, quia necessarium est corpori consequi talem formam, ait Philosophus Physiogn. cap. 1. & addit c. 2. quòd signa physiognomiæ accipiuntur ex figuris, coloribus, ex moribus in facie apparentibus & ex lenitate, ex voce, ex parentibus, & ex figura totius corporis, sed conjecturam non excedunt, veritatem non semper assequuntur. Ejusmodi signa plurima colligit Nicquet. *Præcipuis viri hæc ponit.* Caput patuum, fastigiatum, in mucronem desinens, frons parva, rotunda, supercilia conjuncta, velox incessus, sublimis intercedendum vultus, lingua velox, color carnis rutilus, corpus parvum, sicca carnes. *Robusti,* Pili duri, ossa & costæ magnæ, extrema corporis magna, dura, robusta, collum breve, carnosum: cervix erecta, dura, pars capitis posterior unde incipit spinalis medulla, alta, elevata, magna, tumens, cute durâ & crassâ prædita; frons dura, brevior: acuta & crassis capillis cooperta. *Prudentis,* Caput ad latera compressum, in occiput, sinuaturq; protensum, mediocre & mensuratum, longa frons quadrata, in medio subconcaua, lenis vox media inter gravem & acutam, pectus latum, pili tenuiores, nasus aquilinus, aures mediocres, vel majores mediocribus; oculi magni, cærulidi, fulvi, nigri. *Pertinacis* frons alta, collum firmum, immobile, erasum, breve, loquela velox, risus immodicus, oculi sanguinei, manus breves, carnosæ: muili digiti. *Loquacis* mentum oblongum, digiti oblongi, lingua acuta in mucronem desinens, superiora majora, oculi subrubei, superius labrum & gingivæ prominentia. *Gulosi* os magnum, venter magnus, spatium ab umbilico ad Metaphrenum longius quàm quod à Metaphreno ad clavem colli, collum pingve, nares patulæ, digiti longi, oculorum palpebræ prominentes, loquela gravis: &c.

Exemplaris causa est, id, quod artifex conatur exprimere, dum operatur. Idcirco est ipsum objectum repræsentatum & cognitum, non verò cognitio, etsi dirigat ad exprimendum objectum quæ ob hoc solum erit Idea ut quo. Causæ inanimæ & brutæ, & homines cum agunt actiones plantarum ut dum generant, nutriuntur, non habent ideam, quia non agunt, ut cognoscant. Non insluit Physice idea sed intentionaliter. Duplex item exemplar, aliud internum, aliud externum, quod oculis intueamur. Causa illius actio, quæ ab agente procedit ex directione illius. Idea spectat ad formæ extrinsecæ genus.

6. *Finis est id, propter quod aliquid fit:* illa quæ sunt propter finem ponendum, dicuntur *media*, quæ subinde non distinguuntur ab ipso fine. Non autem cognitio, sed res cognita est finis, quia hanc non illam intendimus ponere, cognitio verò est conditio applicans. Effectus causæ finalis omnes illi sunt actus, qui ob cognitum finem ponuntur, etiam ipsius finis positio.

7. Propter finem *DEVS*, Angeli, homo, agunt, quia eligunt media, eorum utilitatem unius præ alio conferunt cum fine: res inanimatæ agunt propter finem non à se, verùm à *DEO* sibi præfixum, ad quem etiam illam determinat. Bruta non agunt propter finem licet multa similia humanis actionibus exercent. Hinc Hippopotamus, dum se gravem humore sentit, per arundines recenter incisas discurret, ut læsus sanguinem diminuatur. Palumbes & meruli superfluos humores lauri foliis devoratis educunt. Cynocephali: tibias inflare & cytharam discunt tangere. In Peru cum incolis lusu charifoliorum concertant de pecunia simij. Mures è domo vicina ruinæ diffugiunt. Instar funambulorum Elephantum per chordas in aère ductas gradiuntur. Formicæ ne grana congesta pullulent, prærodunt capitella, quæ virtus geminalis prodit. Erinaceus cane allatrante se in glomum colit. Corvus Augusto redeunti ex Aethiaco inclamavit *Χαυρε Κανσαρ* & cum alter idem repetisset à Cæsareq; despectus fuisset, protulit *Oleum & Operam perdidit*. Elephantum cibo cum quispiam rudera inieisset, ille invicem ollæ ejus, in qua coquebantur carnes, cineres infudit. Ad lacum Maotidem luvii piscatorum custodiunt retia, & ab illis accipiunt alimenta. Mustella priusquam cum serpente congregiatur devorat rutam, & sic adversus venenum se præmunet. Hierca sive lupus Africanus addidit nomen alicujus hominis, & tandem noctu ostium accedit & evocat nominatum, exeuntemq; devorat. Sed majora narrat Bellefortius lib. 3. c. 2. hist. prodig. de Canis Blasij Monluci Franciæ Marschalci & Senarum pro Rege Gubernatoris tempore obsidij à Cæsareanis. Hic Canis, canum exercitum collegit, ad mœnia adduxit, per vigilias disposuit, suppetias constituit, revidit auxit, minuit, prout ferebat usus: desertores supplicio affectit, fideles offâ oblatâ solatus, deniq; omnia Ducis egregij munia complevit. Sed adhuc majora, multi contendunt; inter quos Crollius, artes à brutis ad nos descendisse. Ar-

chitecturam enim tribuunt Cochleis, Hirundinibus. Apibus. Militaris disciplinæ Magisterium tradunt, quoad excubias Damis & Gruibus, quoad modum educendi in campum, Gruibus: quoad armorum fabricam Cancris & testudinibus: quoad Monomachiam Gallis gallinaceis. Natandi artem nos debere Anseribus Anatibus, & amphibiis, Nauticam sciuris: Nendi, vermibus serivomis. Plaustrorum structuram Murmentis & Casoribus, qui instar vehiculi dorso resupini ab alis tracti ligna devehunt: Textoriam & Venatoriam Araneis: Medicam variis. Nam Dycamnuni herbam utilem ad extrahendas è corpore nostro sagittas cervi docuerunt. Vomicae curationem demonstrarunt Chyrurgis Capreae sylvestres: nam dum colligitur in illis sanies ad saxa multum sole incensa applicant, ut facilius maturent ulcus. Serpens oculos male affectos feniculo curandos docuit, item vulnera serpentina, Colubrina & consolidâ herbis. Valeriana usum ad confortandum visum indicarunt Feies: Hirundines chelidonium visui salubrem ostenderunt, quâ pullorum cæcitati medentur. Ulcerum sectionem Capri, qui dum oculis caligant ad rubi spinam affricant, ut sanient educant: ursus verò contra hebetudinem oculorum, apum aculeos admittit. Venæ apertionem equi Hungarici, qui dentibus sibi venas incidunt & sanguinem gravantem emittunt. Enematum usum habemus ab Ibice & Ardea. &c. Nihilominus Bruta non comparant media cum sine neque eligunt. Alias essent rationalia & libera: habent tamen phantasia (seu potentiâ æstimativam, per quam cognoscunt utilitatem hujus mediij ad finem, sed per instinctum, determinantur: & idè sæpe melius operantur, quàm homo, quia melius instinctus illa dirigit quàm nos noster discursus: ita & plantas melius natura dirigit, quàm nos nostra ratio, item amentes, qui habent bonam phantasia agunt sæpe admiranda. Dedit etiam DEVS brutis species, quas vocamus insensatas, id est nullo sensu perceptas, quæ bruta dirigunt. Et hinc omnia bruta ejusdem speciei eodem modo agunt, quia ita illis natura præscripsit: per artem tamen ad quædam brutorum phantasia assuescit, hoc modo ad voces certas hoc vel illud agunt, ursi saltant, canes projecta reportant: Psittaci garrunt.

8. Ordo effectum causæ finalis hic est. 1. Bonum cognoscitur. 2. Oritur simplex complacentia. 3. Amor efficax, qui dicitur intentio. 4. Vi intentionis consultatio de medijs, quæ si

sunt

sunt impossibilia, desperatio, si possibilis 5. Electio. 6. Imperatur potentiis executio mediorum. 7. Consecutio Finis. 8. Gaudium de illo seu fruitio.

9. Cùm intendimus finem, media primò proxima eligimus, & ad remotiora progredimur: cùm exequimur primò ponimus remotiora, tum viciniora, tandem ipsum finem; sic primus finis intentione, ultimus executione.

De Causa prima.

Ita se nobis addixit DEVS, ut non solum ubiq; sit nobiscum, sed etiam omnia nobiscum operetur.

I. Hæc causa prima sive Deus concurrit ad omnes nostras actiones, uti jam olim Orpheus apud Vicom. in tt 38. Pythagoras, Socrates, Aratus apud Euseb. de præparat Evang. agnovêre, & Trismegistus in Asclep. prope finem Evangelicè dixit: *Omnia ab eo, & in ipso, & per ipsum, & probatur ex 12. Metap. cap. 8: Ens quod est imperfectè & per participationem tale, fit tale per illud, quod habet totam plenitudinem essendi in eo genere; omnis verd Creatura est ens per participationem in esse operantis. Conservat etiam nos Causa Prima. Non enim minus sumus ens ab alio in facto esse quam in fieri. Nec ullus fuit tam impius, ut hoc negaverit: licet concursum in agendo Pelagiani teste Hiéron. lib. 1. contra Pelag. & Manichæi teste Capr. in 4. dip. 12. q. 1. ad 1. negarent timentes indifferentiæ creatæ, Agnovit Conservationem & Trismeg. in Asclepio, ubi DEVM vocat mentem conservatricem omnium rerum, in qua omnia vivunt atq; existunt. Pulchrè Aurei oris ræsul. hom. 2. in epist. ad Hebr. *Non minus inquit, est continere mundum, quàm fecisse, proinde si mundus se non potuit fecisse, neq; continere seu conservare se potest.**

2. DEVS non lædit libertatem determinando ad individuum. Quia dat talem concursum ad actum, cùm quo stare possit omisio actûs: & sic est causa potius, quòd alia actio poni nequeat, quàm quòd hæc ponatur & quòd hæc ponatur, est causa

per accidens, quia licet hanc non voluit, (si sit mala) tamen non dedit pro alia concursum. Non determinat **DEVS** ad speciem: Quia ad omnes species parat concursum. Nec est opus, ut idem sit pro amore concursus, qui pro odio, idcirco cum eo qui est pro amore, non potest voluntas elicere odium.

3. Determinatio **DEI** ad individuum inclinatur ad bonum, sicut habitus virtuosus, sed etiam subjacet integrè voluntati, sicut habitus, & **DEVS** contrarium solùm vult permissivè, ne impediat libertatem. Voluntas autem determinat se ad speciem per positionem ipsius actûs, ad quem antea in individuo est à **DEO** conditionatè determinata, siquidem ad alium non accepit concursum. Pro priori autem cum **DEVS** ad individuum determinat, non scit nisi possibilem actum Petri, quia nondum est ullum medium connexum cum actu, in quo ille videri possit neq; enim ad explicandum concursum admilceri debet scientia media.

De proprietatibus Corporis Physici

De, Motu, Quietè, Loco, & Tempore.

Tanta est amicitia rerum in mundo, ut sine se esse non possint.

I. Motus localis, est acquisitio successiva alterius & alterius loci: sed non ubicationis, quia hæc est una continua fluens, donec quiete interrumpatur, tum enim incipit esse alia permanens. Motus localis non potest esse instantaneus, quia eodem instanti mobile esset in pluribus locis: esset enim & in termino à quo, & in termino ad quem, sed potest moveri velociùs in infinitum.

2. Contrariis motibus localibus idem indivisibile agi non potest, ut ad diversos tendat terminos. Tales enim naturaliter habere non potest. Excipe cum Aristotele in Mechanic. quæst. prope init. (nam simul sursum fertur & deorsum, dextrorsum & sinistrorsum circum, cum circa axem vertitur.

3. *Intrinsicus* Locus est *Vbi*, *extrinsicus* est superficies concava corporis ambientis immobilis; quæ immobilitas non est à spatio imaginario, sed quia superficies non movetur ad motum mobilis

mobilis: quia ad hoc non est instituta nam per hoc Aristoteles distinguit vas à Loco: Hæc definitio propriè loco circumscriptivo servit, qui ambit res materiales habentes partes.

4. Cœlum empyteum non est in loco, quia non ambitur corpore. 2. Anima in corpore non est in loco, quia movetur corpus cum illa, & vilius. 3. Qui esset in vacuo, non esset in loco. 4. Punctum non est in loco, quia non ambitur superficie. 5. Immotus scopulus in mari non mutat locum extrinsecum. 6. Qui it contra puppim in navi, retinet eundem locum intrinsecum. 7. Qui spiritu circumdaretur, non esset in loco.

5. Angelus non est in loco hoc modo definito, quia non ambitur à corpore, sed illud penetrat, nec se illi commensurat, cum non habeat partes extra partes, idcirco est solùm definitivè; idem est de rebus penetratis. Quare Christum Dominum in Eucharistia S. Th. 1. p. q. 53. docet esse æquivocè in loco. Quia tamen non est immensus, est alicubi aër. ubi ille non est: idcirco est aliquomodo in loco: DEVS verò immensus nullo modo est in loco. Accidentia etiam non ambiuntur à superficie, sed penetrantur.

6. Spatia imaginaria opponuntur loco reali, qui non verè ambiunt; nec verè sunt Ens, finguntur enim quasi ab æterno, inæteata, indestruibilia: nec sunt negatio, quid enim negant? si Ens reale, Ergo illo posito pereunt, arq; adhuc imaginari spatia possumus: non sunt immensitas DEI, quia DEVS non est quid imaginarium.

7. DEVS non cõexistit spatiis imaginariis, quia nihil sunt, nec est formaliter in illis independenter ab intellectu, quia illa non sunt, nisi fingantur. Est tamen materialiter & Metaphoricè, quia est ubiq; neque creato mundo altero, inciperet in eo esse. Etiam in nihilo est DEVS, sed materialiter inadæquatè, quia nihil non est. Quia esse formaliter in aliquo dicit esse & illud, & hoc. Hoc modo etiam ab æterno sunt in tempore imaginario; hoc est ita æternus, immensus, ut sit ibi, ubi Aliquid esse potest. Spatium imaginatum tantum tunc est, per modum Entis, quando fingitur: per modum nihili semper: & quia infinitum imaginari non possumus, non dantur Infinita spatia imaginaria. DEVS in se ipso est ut in aliquo se comprehendente ambiente seu loco extrinsecò. In Chinoara DEVS non est: quia Chinoara ex parte objecti dicit Ens & nihil; dicit enim contradictoria.

8. Vacu

8. *Vacuum est superficies nullo corpore repleta*: talis divini-
tatis dari potest. Potest enim sola conservari & corpus intra illam
annihilari; viribus naturæ non potest. Quia nemo potest au-
ferre corpus, quin aliud succedat; nam nec tunc tecum, ut
influxus cælorum percipiant, qui sunt veluti spiritus vitales rerum,
non verò quia res contiguæ se conservant; nam si ex fistula exi-
mas lignum, sequetur metu vacui ignis, qui tamen illud non
conservat. Vas repletum cineribus multum adhuc capit aquæ,
partim quia cineres siccitate suâ aquam in exhalationem absu-
munt, unde assurgit vapor; partim, quia aquæ affusione den-
santur, partim quia aërem sibi commixtum excludunt. In pe-
riculo vacui ille corpora sursum trahit, qui prima subtrahit, un-
de qui appositâ fistulâ Mercurio utrinq; apertâ extrahit aërem,
sentiet Mercurium trahentis pondus: idem & rumpit vasa. Sed
non metu vacui imposita creta dimidio sui in aquam, aut panis
in vinum, etiam in alteram sui partem attrahit liquorem.

9. *Motus in vacuo non esset in instanti*. Nam tarditas
motûs oritur vel quia corpus quod impellitur resistit impulsui, hinc
quò major impulsus, velocius lapis fertur, quia minus ei resistit;
minimo autem impulsu non movetur: *vel à medio*, quod cum
difficultate penetratur, unde sub aqua difficulter lapis projicietur,
in vacuo facillimè, in quo cessat hæc resistantia: *vel deniq;* ex
impulsu, qui non est infinitæ virtutis. Deinde si instantanè in
vacuo moveretur, in pluribus locis simul esset. Dum verò Aristo-
teles contrarium loquitur, id facit non ex sua mente, uti cum
S. Thom. & Scotus apud Maurum explicant.

10. In vacuo non avelleret se corpus ab alio, si illud attin-
geret; idcirco manu nemo posset lapidem dimittere. Sed An-
gelus se posset movere pro libitu. Animal in eo vivere non pos-
set defectu respirij, volare non posset, cum aër porret volucres. Ne-
que videre hominem in vacuo posset, neque loquentem audire:

11. *Vacuum nihil est*, tamen plurima commoda præstat
mortalibus metus illius: sic non soli homines umbram metuunt,
metuit & rerum natura id quod non est. Vasa Hortulanorum
digitis supernè clausa fundo cribri instar foraminosa, aquam ad
locum constitutum deferunt, quâ fortè etiam industriâ rudibus
adhuc Romanis illustri Vestalis quæ aquam è Tiberi cribro hausit.
Hinc clepsydra fieri non potest aquea quæ parte aliquâ non ad-
mittat aërem. Hinc faber si concluserit ostiolum folium nullâ

vi folles diducet. Hoc metu hydragogi per anthlias aquam promoveant contra naturam cum natura in altum. Hoc periculo Lampades turratæ servant oleum & non nisi juxta demensum fomiti impetuntur, Cucurbitæ chirurgicæ, dum metuunt vacuum implentur sanguine: Oenopolarum siphones educto aëre vinum propinant, alij verò trussillo educto aquam sorbent. Inflexa fistula cujus altera pars longior extra vas propendat ubi exfluxeris aërem, totam vasis effundet aquam, & te etiam absente opus à te inchoatum continuabit. Hoc modo sacrificulorum nequitia misens Gentilibus illudebat, dum DEOS suos ex torbere appositos meri crateres, portas victimâ inflammata referate, è tholo accensis facibus vina promere & multa alia tui illi ætati prodigi-osa, persuaderent, uti videre apud Hieronem in spirit. & non est difficile factu.

12. Tempus supra motum solum addit numerabilitatem secundum prius & posterius, quæ per rationem ab eo distinguitur, ut 4. Physic. tt. 44. & prout hanc dicit, reproduci non potest, licet in se absolutè possit.

13. Effectus motionis est quædam qualitas, quæ dicitur *impulsus* aut *impetus*, estquæ *aliquid extrinsecus adveniens mobili productivum motus præternaturalis*. Dari verò hanc qualitatem certum est. Neq; enim lapidem sursum defert forma illius, sed neq; aër, quia ipse aër deberet magis ferire, quam lapis, imò sæpè aër in contrariam partem lapidi jacto fertur. Præterea cum duæ sagittæ eodem arcu dimittuntur, una ordinaria, altera ex levi arundine, quæ levior deberet magis ab aëre impelli, cum tamen contrarium experientia evincat. Ita Arist. in quæst. Mechan. q. 32. & 33. clarè asserit, atque nomen *momenti* imponit. Impulsiois proprietates sunt. 1. Non habere contrarium destructivum sui, quod ipsum in luce, sono, & aliis evenit. 2. Esse indifferentem ad quemvis terminum sive sursum, sive deorsum & ad hoc ab extrinsecò facillè determinabilem, sicut potentia loco motiva in animali ab eodem determinatur. Hinc facillè reflectitur, refringitur, lævorsum, dextrorsum, dirigitur: determinat autem illum aut manus projicientis, aut aliquod in viâ occurrens impedimentum, in quo tamen casu multum de viribus aut de rectitudine amittit, ut certum est venatoribus, qui dum in feram aut aviculam explosionem parant, advertunt, ne vel foliolam interveniat; experiti enim sunt vel hoc exiguo obstaculo glo-
bi istum

bi ictum à viâ deduci. In quo tamen errore servat leges incidentiæ: ad æquales enim angulos reflectitur, uti hoc evidenter in projectis conspicitur, in quibus vis pulsoria, prout impegit in corpus, ita etiam reflectit, scilicet angulis iisdem. Proinde non dubium, quin instar instar lucis in unum punctum speculo cavo ustorio colligi posset, dummodo speculum daretur ejusmodi, quod impulsui non cederet. 3. Non statim perire dum incidit in robustius subjectum, vel aliquamdiu luctari cum eo, quod loco movere non potest: sic percussum v. g. mortarium sat diu tremit, quem tremorem, qui signum est impulsus permanentis, oculis advertere poteris & manibus: his quidem apprehendendo mortarium, senties tremorem: illis verò si folium orichalcinum aut aliquid paris levitatis superposueris, conspicias agitari. 4. A majori motu produci majorem impulsum. Quod adedò certum est, ut inter ea, quæ cum experientia quotidiana accepimus merito referri possit. 5. Per magnam continui, imò contigui partem propagari: nam quando minis seu cuniculis contra obseffos agitur, solet: ille impulsus laborantium subitè adverti. Si enim in vicino musica instrumenta appenderis, resonabunt: si pelvim aquâ repletam humi collocaris, ad singulos ligonum, palaramquè impulsus trepidabit: si pitum tympano inijeceris, subsiliet. Sic hostem eminus advenientem admotâ humo noctu auriculâ explorare solent: sic deniq. per trabem longam in altero extremorum leviter impulsam propagatum usq. ad alterum extremum advertes impetum applicatâ trahi aure. Hâc impulsus cognitâ indole simulq. vocis cum illo inseparabili amicitia mira subinde enata artificia, ut ductis lateret tubis calvariæ loqui, articulatas statua voces effundere, certas proferre sententias imagines viderentur, rudesq. artis fallerent. 6. Impulsus tamen unus habet alium contrarium & subcontrarium. Illi enim sunt contrarii impulsus, qui secundum rectam lineam opponuntur: subcontrarii, qui ab hâc deviant. 7. Posse intendi, si enim aliquid labens deorsum insuper à manu impellatur, acceleratur ejus descensus, propter augmentum scilicet impulsus. 8. Ferri rectâ lineâ nisi ab aliquo impediatur, in quo principio omnes machinæ bellicæ sfundantur, catapultæ, balistæ, baleates, tormenta, & quidquid est quod in certum dist ringitur scopum. 9. Posse inesse subjecto sine suo effectu, sine motu scilicet, siquidem ad effectum non solùm entras illius, sed subjecti mobilitas debet
concur-

concurrere: hinc si impellas columnam faxeam nihil profeceris, estò in illam impulsione brachii aut vectis impresse-
ris. 10. Successivè & per decremента corrumpi, propter quod
projecta fracto impetu non statim perpendiculariter decidunt, sed
lineam quandam inclinatam describunt. Cujus observatione
inventæ est ars injiciendi munimentis globos metallinos pulvere
pyrio saturatos, vulgò vocant granatas, atq; in certum ejacu-
landi locum quibus inclusus imperus ex accenso enatus pulvere in
eas discerpit globum partes, quas illi debilior textura designat,
& illis abreptis certam perniciem ædificiis mortalibusq; partitur.

14. Impulsus modificatur & determinatur non solum quan-
do est in fieri, scilicet cum primùm lapidem projicio, sed etiam
in factò esse, cum nimirum res projecta est in suo cursu: Hinc si
in parietem impingat res projecta eodem impulsu retrorsum re-
feretur, ex quo fit, ut quò alliditur violentiùs, eò resultu fortio-
re regrediatur: quo naturæ ingenio quidam abusus observato
angulo reflexionis, de quo Bertinus apia. Dum vellet hostem
tollere, jussit plures in objectum scutum plumbeas explodere
sphæulas, quo artificio effecit, ut omnes in unum ferè punctum
quod in corpore hostili designavit, relaberentur: quâ etiam arte
potest quis tangere metam, quam non videt, & quæ post parie-
tem sibi objectum latet. dummodò in id punctum jaculetur, in
quo si posuerit speculum metam possit conspiceret.

15. Quæ durite carent, in illis impulsus vim suam dissipat:
Hinc plumam projicere difficile. Sed licet ut duritiem habeat,
requiritur insuper ut partes firmas contineat, & hoc est, quod
vulgò dicitur: *Impulsus debere esse proportionatum impulso.* De-
bet enim imprimis superare gravitatem impulsi, ut motum produ-
cat in eo, sed non nimis excedere, ita ut vel partes impulsi in se
reflectantur, dum medium obtemperando impulsui petrumperet
nequeunt, uti fit, cum quis aciculam grandi malleo in quernum
asserem conatur impellere: superare enim impulsus debet suum
subjectum, sed non dissipare aut distorquere: si enim inflexerit,
cum per illud propagetur, etiam ipse à subjecto in obliquum de-
terminabitur. Cum in atundineam sagittam chorda tenuissimi
impingit arcus, statim veluti illam absorbet, condensat insuper
aërem, ita ut penetrare non possit tantâ velocitate, cum ordina-
riè sit obruta, & cum sit flexilis, in partem recedendo impulsam
depravat: quod idem eveniret, si etiam gravi sagittæ orbiculum
transver-

transversum imponeres, tum enim etiam in partem rediret: graviora facilius procedunt, quia minus flectuntur communiter, & quia acumine permeant aërem: quando verò arundini materiæ gravioris frustum agglutinatur obtusum, tum in illud per sagittam transit impulsus, & illud secum tanquam principale rapit sagittam: quia impulsus in solidiore amat esse fortior, ut & cæteræ qualitates. Insuper quia impulsus determinabilis est: leve autem vel motu aëris vel aliquo parvo impulsu deviat, quò fit, ut impulsus constanter nequeat procedere. Deniq; ut Philosophus docet in Mechanicis, *Quod projicitur, debet aliquomodo impulsui contrariis*, idcirco nimis leve, cum vix contranitur, ineptum projectioni, sicut & nimis grave, cum nimium resistat.

16. Subjectum impulsus, ut regulariter promoveatur, debet esse æquabile quoad gravitatem, ne partes ejus aliqua sint leviores, aliæ graviores. Cum enim centrum gravitatis corporis impulsu debeat ferri per lineam rectam, facile tale corpus impulsu invertit partes, ac centrum gravitatis mutat lineam, ac aliò versùs impulsu determinat. Nam centrum mobilis impellitur, quod non coincidit cum centro gravitatis quod in partem avocat impulsu. Impulsus in rectâ lineâ fertur, nec se contiguis corporibus extra rectam positis communicat. Nam superpone vitro assericulum, assericulo verò nummum alicujus ponderis, ne vento auferatur, percutite assericulum, solus effluet nummus in vitrum subjectum incidet.

17. Impulsus est aliquid omnis corporis penetrativum: applicet enim quispiam immediatè caput parieti ligneo aut trabi, & adversam partem parietis aliquis valido ictu feriat, recipiet applicans ictum gravem: Idem eveniet, si per ferrum aut aliud corpus impulsus fiat, quòd verò magis in capite ictum experturus, quam si manum applicaret, ex eo fit, quia manus mollior impulsu dissipat, & præterea subjectum debet impulsu proportionari, palmus verò graviori illi impulsu non est proportionatum subjectum. Penetrat & mollia corpora impetus, sed in illis dissipatur, audimus enim sonum injecti lapilli in vas fictile aquâ repletum, itaq; & individuus ejus comes impulsus aquam permeavit, sed multum attenuatus.

18. Subjectum impulsus debet esse indissipabile: quia & ipse dissipatur, dum in molle impingit, quia in partes varias determinatur, & dispergitur atq; adeò perit. Impulsus per totum

continuum, in quod impingit, diffunditur, testantur id rostra Ecclesiastica, è quibus dum sacer orator perorat: ejus impulsus, vocis fidus comes, totum ærem impellit: Hinc etiam vox in quavis parte percipi potest: explosionem etiam tormenti plurimi audiunt, & si non eodem consistant loco: Hinc si corpus ejus subjectum colligatur, & ipse collectior evadit, quâ de causâ collectus tubo scopi bellici impulsus igneus ad tantam vehementiam deducitur.

19. Impulsus certam habet diffusionis sphaeram: neque enim in infinitum diffunditur, in quo cum cæteris qualitatibus, quæ per medium diffunduntur, bene colludit: omnium enim ingenium est sensim sine sensu deficere, sive uniformiter difformiter decrescere.

20. Impulsus plures diversos idem corpus recipere potest. Sint enim duo globuli qualium usus est in ludo tabulæ, ferantur in eandem partem, ita ut itinera centrorum lineas ad se faciant inclinatas, si quando concurrant, tunc neuter fertur, tam lineâ, quâ ceperunt, primâ, quam lineâ, ad quam alter impulerat, sed medio quodam inter has duas lineas itinere perget: quod ex eâ causâ contingit: quia per collisionem globulorum novus impulsus enascitur, qui alia inclinât incedere viâ, quam eâ, quâ prior ferebatur impetus in globis subjectatus: sic globuli pacti veluti fœdus, novam ineunt viam, ut nec illi liceat totum, neque isti. Impulsus non alterat suum subjectum, cui inest: hoc enim solum corruptivis qualitatibus competit, quæ cum adversariis decertant. neq; tamen ided ab intrinseco dicendum est moveri, quod ab impulsu movetur, siquidem motu violento omne tale rapitur. Nam licet recipiatur in subjecto impetus, non est tamen connaturalis illi, & contra aut præter, aut ultra inclinationem ejus imprimitur.

21. Impulsum reddere perpetuum artificialiter vires humani ingenij excedit. Impulsus enim talis vel esset sursum vel deorsum, vel juxta systolê, & diastolê vel circularis: plures enim modi variandi illius non suppetunt: sursum autê aut deorsum perpetuitas haberi non potest, cum via nulla in infinitum corpori cuiquam pateat: systoles etiam ac diastoles impulsus artificialis solet ab aliquibus fieri oneribus, quæ industrîe librata illum producant: hæc verò libratio semper est cum descensu, quem tamen constat non posse fieri perennem. Vel certè hic motus systoles & diastoles
C
debe-

deberet ab aliquibus corporibus produci, quæ alternatim se intendere: sed neq; hoc rerum natura patitur, cum idem seipso intensus esse non possit: sed etiam alteri collatum vel tensus illo erit, & sic penes unum stabit victoria: vel æqualitum dabitur vicium, & sic loco morus quies mera inuenietur. Circularis motus deniq; esse non potest, quia debet causari vel ab aliquo descendente deorsum, vel ab aliquo ex intensione se ad statum con-naturalem reducente: sed neutrum horum perpetuitatem referre potest. Sed neq; ope ignis ista æternitas creati potest. Nam ignem perpetuum per artem fieri non posse censemus. Omnis enim extra sphaeram propriam positus ignis debet alimento nutriri, itaq; illud absumeret: quod si verò putes alimentum resolutum in fumum posse rursus relabi, ac ad nutriendum ignem statum idoneum recuperare, hoc deberet fieri in clauso undiq; vase: & jam suffocasti ignem. Et ipse naturalis Magiæ Professor Porta lib. 12. cap. 73. ubi refert historias ignis perpetui, Romæ in Vestæ Deæ, Athenis in Minervæ templo, Delphis in Apollinis: addit, vocatos perpetuos, quia illis a sacrificiis perpetuo alimentum adjiceretur. Vestales enim Romæ curam nutriendæ habuerunt flammæ, ut est apud Plut. in Numa. Delphis viduæ: alibi alii. Cum verò narrat Vives ad 21. civit. 6. Lucernam per 1500 annos accensam luxisse in sepulchro Tulliolæ, id est ad Pauli III. tempora; & aliam Rulcellius ad symb. Alp. Avali, & Porta Ateste in agro Patavino urnam fictilem intra quam lampas ardebat, sed per imprudenciam fossorum effusam & extinctam: & idem anno 1550 in Néside Insula in agro Neapolitano repertam intra sphaeram vitream in sepulchro cujusdam Romani: dicimus fuisse aliquem lucentem in tenebris humorem: nam lucem in pinguedine salmonum certo tempore putrefactâ spectavimus: aut potius mixturam quandam, quæ licet quamdiu clausa lateat, sit absq; flamma, ubi tamen aërem hausit, flammam concipit: qualis esset hæc compositio: Lythargyrum, Tartarum, calx & cin-nabaris in aceto decocta, ut acerum penitus evaporet: inde aperto & lutato vase vehementi igne excoctum residuum permittatur refrigerare: hanc mixturam ubi reserare volueris, prout probatum est, flammam eructabit. Quæ omnia confirmat id, quod cum ejusmodi lucernæ describuntur, nunquam fiat lychnorum mentio. Vel deniq; fraude quorundam est factum, quibus cordi gloriam ex admirandis à se repertis quærere, defossa recenter lampas

lampas & velut casu à sæculis delitescens eruta, qualium stropharum aliquot exempla refert Nieremberg. de Orig. script. Credi-derunt aliqui hunc liquorem verâ arsisse flammâ & fuisse oleum alicujus metalli, sed nullius metalli oleum ardet: alij oleum juniperi, sed hoc citius reliquis oleis absumitur: alij oleum amianthi, sed ex illo nullum oleum potest extrahi, cum solum ex his juxta Chymicos possit educi, quæ ardorem recipiunt.

22. Impulsa corpora dum alliduntur alicui obstaculo, quantum est ex naturâ reflexionis, non est necesse, ut in puncto reflexionis quiescant. Cur enim, ubi desinit incidentia, non possit reflexio incipere: motus enim continui morulas non habent: idcirco hi motus solum extrinsecè designant in tempore primum & ultimum. Vel si sunt contrarii, nihilominus contigui esse possunt, & ita quietem excludent. Corpus autem obstitens est mera determinativa conditio: quia est quid immotum, omne verò quod producit impulsum debet moveri. Motus, in quo reflexio invenitur, quadrupliciter à se haberi potest. 1. Ut uterq; ab intrinseco proveniat principio, qualis est systoles & Diastoles in corde & arteriis. 2. Ut ab extrinseco proveniat quàm directus, tam reflexus, qualis est in allisione pilæ ad parietem. 3. Ut directus ab intrinseco, reflexus ab extrinseco, qualiter evenire potest, si lapis in manum meam cadat, & ego illum repercutiam. 4. Ut directus sit ab extrinseco, reflexus ab intrinseco, ut cum lapis sursum projicitur.

23. Ordinariè tamen fit quies in puncto reflexionis ob cessile agens vel passum: ob agens quidem postquam pilæ prima quasi superficies in murum impegit, reliquæ ad illum aliquantum appropinquant, quia se possunt comprimere, & sic prior pars aliquamdiu muro conjuncta manet: ob cessile autem passum, quando cedenti passo nonnihil inhaeret agens, & manet conjunctum, quo tamen casu non quiescit proptiè. Si in corpore illo in quod incidit impulsus, aliquid producit necessariò debet quiescere, si corpus illud sit durum neq; cessile: nam si per illum contactum aliquid producit, debet existere ille contactus, itaq; debet existere in tempore, cum non dentur instantia Zenonistica. Hinc jam consectarias conclusiones causâ commodioris expositionis in modum quæstiuncularum proponamus.

1. Quare navis cessante impulsu remigum adhuc aliquo usq; provehitur? Quia omnis motus producit impulsus, qui non

non statim evanescit, navis verò movebatur: idcirco reliquit impullum, quo adhuc agitur. 2. Quare quædam impullu rarefiunt? non vi caloris, nam gladius in orbem inflexus extimam superficiem majorem habet quàm intimam; illa enim est continens, itaq; rarefit exterior, idem fit in arcu tenso, ubi tamen deest calor: sed quia etiam motus est inter causas rarefacientes, qui comprimit partes, alias diducit, aded ut si duraverit pressio, etiam compages partium solvatur subinde. 3. Quare baculus formini impositus, si flexeris, frangitur, & quò longior, ed facilius? Fractio non fit, nisi partes diducantur eo utq;, donec illarum nexus rumpatur: itaq; cùm ibi frangantur, facilior ibi fit partium diductio. Baculus totus violentiam patitur, sed majorem, quò propior pars fulcro, ita ut fiat quidem in loco manus aliqua relaxatio partium, sed crescat proportionatè usq; ad foramen, in quo major partium distractio, quia angulus acutior, acutior verò magis distrahit partes extimas. 4. Quare ex fundâ acrius ferit lapis missus? Quia major impullus: major verò impullus, quia plus ex motu: hinc etiam auctior fiet impetus, si funda aliquoties circumducta motum auxerit. 5. Quare è longioribus fistulis globi remotius jaciuntur? Quia maior motus. Nam pulvis non totus in brevi fistula exurit, pars ejus in terram decedit, in longiore totus, idcirco rarefactionis motus majus spatium implet. 6. Quomodo cœli moventur circa polos ipsi immotis, nam videtur sequi, quòd ejusdem rei solidæ pars possit moveri non inflexâ & immotâ aliâ? eadem est difficultas de quovis globo, dum supra suum axem movetur. Nihil ibi immobile, totus globus movetur. 7. Quare globus plumbeus fistulâ militari emissus ita subinde calefit, ut in suo cursu liquefeat? non ab igne pyro, Nam idem evenit in sagittâ cum plumbeo spiculo arcu tensissimo dimissâ. Ex attritione aëris itaq; & sagittæ, nam quorumvis corporum attritio potest excitare ignem, & citius velocior. 8. Quare qui fossam transilire volunt, ab illa recedunt? Quia quò major motus, majorem impullum producit, motum itaque majorem faciunt, ut impullu majore per fossam deferantur. 9. Quare levia impacta non resiliunt? Quia levibus impullus magnus nequit imprimi. Gravia etiam multùm non resiliunt, quia vincunt impetum. 10. Quomodo aliqui pectori superponunt incudem & malleorum ictus supra illam illabentium vix sentiunt? Quia impullus etsi producit, non semper

per movet corpus, quod impellit: sed si adhiberentur grandiores mallei, jam, qui incudi subjacet perciperet pulsus malleorum: quia incus ab eorum majori impulsu moveretur.

11. Quare lapis gravis leviter impositus humero non vulnerat, uti si ex alto caderet, etsi utroq; casu retineat suam gravitatem? Quia gravitas non producit impetum, nisi per motum, motus autem valdè lenis lenissimum impetum producit, lenis impetus leniter impellit lapidem. 12. Quare gravius corpus ex alto decidens magis vulnerat, quàm levius? non tantum id evenit propter gravitatem sed etiam propter impulsu majorem: impulsus autem major in corpore graviore producit, quia motu velociore fertur, nam non aequali velocitate omnia gravia descendunt: motus velocior majorem producit impetum. 13. Quare si baculum sensim adducas, flectere possis, si subito inclines, fregis? subita inclinatio continet impulsu, qui moram non dat, donec partes baculi aliquæ rarefiant, aliquæ densentur, sed subito abrumpt vincula: levis autem inflexio spatium tali rarefactioni concedit. Hinc etiam viscida non franguntur, quia partes rarefieri possunt facile. 14. Quare gladius majora infert vulnera extremitate, quàm prope capulum? quia major eo loci impulsus, major enim motus: nam majorem circulum describit extremitas gladij, quàm manubrium. 15. Quare projecta violenter in altum suo descensu & ascensu describant parabolam? Nam duplici motu feruntur, quæ obliquè sursum projiciuntur, nempe à gravitate & impulsu, impulsus quidem conatur rectâ lineâ rem projectam deferre, gravitas eum à rectitudine retrahit & deorsum inclinat, cum autem gravitas superavit, tunc deorsum ferti incipit globus: habet tamen resistentiam à reliquo quamvis debiliore impulsu, ne rectâ deorsum labatur, & hinc suo lapsu describit arcum. 16. Quare aqua è canalibus domorum defluens arcum describit? quia labendo per canalem collegit impetum per illam directionem currendi, qui impetus non statim à gravitate tendente rectâ deorsum superari potest: hinc aqua debet arcuatim delabi. 17. Quare dum quis manu projecturus vibrat lapidem, si interim lapis excidat, feratur irregulariter? quia confusum impetum, & in unam certam partem non satis determinatum recepit. 18. An ramus violenter detentus, dum se, liber factus, ad rectitudinem reducit, per impulsu reducat? non. sed rarefactæ partes redeunt ad statum suum & sensim motu pro-

ducto in ramo, etiam impetum producant: sed initium motus non est ab impetu. Quod idem de gladio inflexo, de chartâ convolutâ. 19. An lapis, dum gravitat, impulsus producat non: quia gravitatio ab intrinseco, impulsus ab extrinseco, neque sine motu provenit: lapis ergo per intrinsecam gravitatem gravitat & gravitatione provectus motum producit, qui jam est quid illi extrinsecum, neque enim ad constitutionem illius spectat, hic motus producit impulsus, & sic impulsus provenit ab extrinseco. 20. Quare sagitta arundinea arcu fortissimo ejecta non tendit ad metam? Quia impulsus debet habere subjectum proportionatum, ut in illo motum producat regularem.

21. Quare si per aquam, vel aërem percutiat, vel etiam per pulvillum aliquis, non percipiatur percussio? Quia medium est dissipabile: è contra si per asserem vel trabem immediatè fiat percussio, percipietur dolor quia medium est firmum, ac sibi coherens atq; contiguum. 12. An lapide projecto sursum gravitas impulsus destruat? Non quia illi non est opposita, sed tantùm illius determinativa, sed ipsemet deficit, quo deficienti gravitas sustineri non potest: impulsus verò ex se indifferens tantum sursum, quàm deorsum procedere. 23. Quare si globo ligneo, quo utuntur in lusu pyramidum, ex parte infuderis plumbum, reddes inutilem: semper enim à linea projectionis aberrabit? Quia ad impulsus regularem requiritur, ut partes corporis sint ejusdem gravitatis. 24. Quare si calculum digito fortiter appresseris ad mentam, dum illi contiguum alterum immediatè applicaveris, percussio priore neque loco dimisso, alter impulsu auferetur? Quia etiam per immota corpora propagat se impulsus. 25. Quare plumbei globi non adhibentur ad majora tormenta? Quia propter velocitatem motus liquecerent: quod enim attritio cum successione majori facit, ut scilicet ignem inducat, hoc rapidissimus motus velocissimè peragit: longe autem velocior motus in grandioribus machinis, cum major impetus. 26. An si impulsus non dissiparet globus cereus & cæteris paribus ejiceretur ex tormento militari æquè profunde murum penetraret atq; ferrens? Ita. Quia hoc ipsum evenit in lingulâ ligneâ, quam solum pueri flagellis jaciunt, estq; levissima, ut statu oris ex mensa deici possit, nihilominus ubi ex alto delabitur, asseres durissimos profundè subintrat. 27. Quare motus naturalis velocior in fine? Quia nihil illi obsistit, semper verò cum motu impulsus

impulsus crescit. In violento verò motu medium est vehementius: Quia impetus motu auctor factus & nondum gravitas prævaluit, in fine verò deficit: nam primò impressus impetus evanuit, per motum verò acquisitus non est aded multus. 28. Quare globus perpendiculariter impactus muto vehementius illum ferit? Quia directè centrum gravitatis illi incidit, in obliquo verò illapsu centrum non incidit in locum tactum, proinde maxima pars gravitatis aliò spectat, atq; est conversa. 29. Quare si in uno sine alicujus ambulacri claudatur vehementius janua, in altero fenestræ contremiscunt? Quia impetus per solidum corpus etiam longissimo tractu diffunditur. 30. Quare melius exaudituri rem sonantem auri admovemus v. g. cultum percussum? Quia impulsus vector soni per solida diffunditur, in vicino molli deficit.

31. Quare semel accepto impulsu tremit aliquamdiu campana? Impulsus jam determinat gravitatem, jam ab illa determinatur, neq; illam deserit, tanquam proprium subjectum: hinc alternè victus victorq; donec tandem impulsus debelletur, qui à nullo motu suppetas accipit: tremor ergo ille est parvula abitio & reditio ab eodem in eundem locum: Hinc si campana retineatur fixa, cessat tremor, quia abitio impeditur. 32. Quare currus in declivitate montis non consistit, sed delabitur cum impetu? Quia rota ut consistat, debet ita locari, ut ex ejus axe demissa perpendicularis terræ insistat, cum verò in declivi montis currus collocatur, hæc perpendicularis aëri non terræ incumbit, proinde se promovet, ut insistat terræ, atq; cum hoc non assequitur, motu repetito in se producit impulsam: qui tandem currum cum tanto impetu deorsum defert. 33. An si terra perforaretur per centrum, lapisq; demitteretur per illum hiatus, statim ubi centrum attingeret, quiesceret? non, id manifestè patet in perpendiculo agitato, quod in altum facit vibrationes, quia impetum ex motu concipit, quo violentè abtiritur: idem ergo in illo lapide eveniret, conciperet enim impetum, quo violentè ultra centrum subsultaret atq; libraretur. Quod si lapis in centro pacatè poneretur, procul dubio quiete gauderet. 34. Quare facilius hasta in directum jacta procedit, quàm lateraliter missa? Quia figura jubar impulsam, faciliùs enim acumine aërem per-rumpit hasta, quia pauciores ejus partes impetit, quàm ubi se rotâ in latus projectâ tot partibus aëris obstantibus ingruit. 35.

Quomodo magnes in ferro oblongo (nam alterâ parte ferrum repellit, alterâ trahit) producit ipse immotus impulsus? non producit impulsus, sed per qualitatem occultam. sicut attrahit, ita & remouet. 36. Quare in urbibus, dum per plateas onustus trahitur currus, fenestrix ædium solidarum contremiscunt? Impetus per terram ac parietes propagatur, quæ quia inuenit nimis fixa, in iis, caret suo effectu; tandem verò in mobiles illapsus fenestras opus suum peragit concussionemq; inducit. 37. Quare aperiantur fenestrix in urbibus, dum tormenta exploduntur? Ne frangantur, quia aër concepto impetu vehementer agitur, ac ubi in fragiles fenestras incurrit, eas lacerat, dum verò sunt aperta, liberè elabitur, & spontè cedentibus parcit. 38. Quare, si domus sit extra urbem sola, curru gravissimo transeunte fenestrarum non sequatur concussio? ex duplici causa id prouenit. Tum quia humus non est strata lapide, in molli autem impetus dissipatur: tum quia non colligitur impulsus, sicut inter domos. 39. Quomodo acetum producat impulsus in lapide trochite, & asterite, dum fuerint impositi supra porphyreticum politum etiam ipsi lævigati, si enim aliquid limonis succi, aut aceti affundatur, nullo impellente ad decliuora descendunt? Sed idem evenit in quocunq; lapide venis partibusq; distincto. Lapides huiusmodi in venarum tractibus habent tenue humidum, quod dum acetum constringit, aliquid aëris adducit, qui prout ingreditur, ita lapidem promouet, nunc circularim, nunc subsultim, nunc lenè, nunc festinanter. 40. Quare hastæ longiores, factæ magis perforant? Quia dum feruntur, totum pondus in unum quasi punctum perpendiculariter incumbit.

41. Quare scirpus, non habet nodum? ex impulsu id oritur. Nodus ibi fit, ubi alimentum, sistitur: quod dum morâ densatur, in partem deuiat quod sequitur ramumq; producit. Scirpus cum impetu quodam sursum rapit alimentum, ut ei moram non indulgeat quod tandem in gibbum grandiusculum in vertice colligit. 42. Quare in magno frigore scandulæ ejiunt cum impetu clauis? Quidquid in illo asserculo humidi, frigore contrahitur ac densatur: unde alias partes necesse constringi, quæ dum colliguntur, impetum dant clauo, ac illum ejiunt. 44. Quare major dolor excitatur, si pugno quis percutiatur, quam si æqualis ponderis molem leniter imposueris? Facit velocitas impulsus, quæ partes in corpore percusso citius ac simul disgregat:

disgregat: leniter verò pondus impositum cum majori successione: dolor verò oritur ex partium dissipatione: quæ simul facta majorem sensum excitat & simultaneum. 44. Quare faciliùs impelluntur, quæ sunt in motu: faciliùs enim impellere navim, dum progreditur, quàm dum constitit? Quia, quæ moventur, jam habent aliquid impulsus, & non sunt affixa loco, à quo revelli debeant. 45. Quare faciliùs lignum ad genu frangimus, quo magis à genu manus removerimus? Quia in majori circulo major motus, major impulsus. 46. Quare longissima hasta difficilè portatur, per medium sustentata, cum paris ponderis brevior, facilè? Quia dum portatur, extrema vibrantur, ac motum in circulo grandi describunt, cujus centrum humerus: motu verò descripto concipiunt impetum ac impetus raprat humerum. 47. Quare tormenta bellica, ut magis noceant, ad mediocrem distantiam removeri debent à meta? Quia violentorum motus in medio vehementior. 48. Quare plaustra onerata dum hæserunt, ut faciliùs promoveantur, retrahuntur? Ob eandem causam, ob quam, qui fossis transilire parant, retrocedunt. 49. Quare tormentum bellicum antequam emitat pilam, retrocedat? magis retrocedit, inquit Cardanus, si foramen accensorium non sit in ipsâ extremitate, pars itaq; pulveris, quæ est retrò incensionem, in averfam partem impellit. 50. Quare pila lelopi major minus quidem penetrat, quam minor, sed magis quatit? Idem est, si quis pungat gladio cataphractum & sude seniat? Quia in globo majori impulsus receptus in plures partes oppositi corporis impingit, quæ cum multæ sint, eas penetrare non potest, quia tamen multo impulsu vehitur, vehementer easdem concutit, globus minor cum paucioribus partibus habet negotium.

51. Quare tormenti bellici decrescit ejectio si infra 45. gradum deprimatur vel supra attollatur? Projectio globi sursum perpendicularis est brevissima, quia directè pondus globi impulsui adversatur jam determinato sursum (impulsui enim indeterminato grave non opponitur) similiter si globus ad paralellam horizonti explodatur brevissima ejectio, ut docet constans experientia, quia pulvis impulsus, quem imprimunt naturâ suâ sursum promovet, quod vel ex eo patet, si plusculum pulveris fistulæ injeceris, supra scopum globus ascendet. Hinc etiam si deorsum explodatur machina modicas habet vires: quantum itaq; ab

his vitis duobus liberior impulsus, tantò generosior, dum verò tormentum ad gradum 45. est elevatum, in medio planè inter hæc vitia globus progreditur, virtutemq; incorruptam retinet, siquidem nonagesimus gradus perpendiculum, initium verò quadrantis parallelam horizontis possidet. 52. Quare, dum velociter currimus ex monte sistere subitò cursum non possumus? Impetus nos abripit, quem cursu illo concepimus. 53. Quare trochus non cadit? Impetus occurrit lateri, in quod casurus, & in contrarium abripit, priusquam cadat. 54. Quare, quando rem ex alto deciduam volumus excipere, manu obsecundamus labenti & manum cum illa aliquousq; demittimus, quo facto minùs sentitur illapsus? Quia non ita fortiter imprimitur in rem cessilem: ob quam etiam causam subinde latera munitionum, quæ actius tormentis ab hoste pullantur, saccis re molli repletis, induci solent. 55. Quare, si alligaveris sagittæ in filo longiore plumulam, dum sagitta arcu emittitur, plumula sequitur non præit? Quia plumula minùs impulsum recipit quàm sagitta, idcirco à sagitta raptatur. 56. Quare tensior arcus vehementius impellit sagittam? Quo motus velocior, eò impetus auctior: in arcu verò tensiore chorda velocius movetur, quocirca & impulsus fortiorem imprimit. 57. Quare pila facilius impellitur reticulo quàm ligno? Quia rete illud constans chordis tensis duplicem impulsus producit in pila: unum, quem impulsus causat, alterum, quem reductio chordarum similis illi, quæ in chorda arcus reperitur. Idcirco in theatris, ut se altiùs vibrent choragi, insistent reti ex chordis confecto. 58. Cur si rem nimis parvam projiciamus, in brachio dolorem sentiamus? Ex eadem causa, ex qua arcus intensus sine sagitta subitò dimissus chordam abruptit. 59. Quare situla velociter agitata non effundit aquam? Eò casu aqua pendet in aère sicut lapis, dum impulsus prævalet ejus gravitati, impulsus itaq; determinatus in circulum, sustentat aquam. 60. Quare molari lapidi si aliquid superposueris, abjicietur? Impulsus idem non eisdem effectus in subjectis operatur: velocius jactat, quorum gravitas non ita multum obluatur: hinc quia rota gravior molaris, quàm lapillus ei superjectus, velociori motu fertur. Quod verò ad partem rejiciatur neq; sequatur cursum rotæ, ex eo est: quia arripitur ab aliqua scabritie rotæ extorsum respiciente: nam si esset polita superficies, circumferretur corpus superpositum.

De Infinito,

*Infinitum ita DEO convenit, ut quæ
illud creatis attribuit, omnia unum
nihil faciat.*

Implicat Infinitum actuale in quocun-
què genere.

I. Non enim datur Infinitum multitudinis. Quia dare-
tur numerus finitus maximus. Nam detur infini-
tum Hominum, DEVS cuique Homini apponat α
& soli unico 1. erit ibi numerus infinitus. Sed 1. facit cum aliqui-
bus α numerum finitum, ergo antequam faciat infinitum, de-
bet transire per maximum finitum. Rursus illi infiniti Homines
incipiendo à primo habeant numeros in progressionem naturali sibi
adscriptos. Primus 1. secundus 2. tertius 3. &c. Ergo ultimus in-
finitum. Atqui ad hunc ab unitate non potuit esse transitus, nisi
per maximum finitum. 2. *Implicat linea infinita.* Nam detur
illa; ex medio ejus tollat DEVS aliquam, cujus partes à se infinito
spatio distent, hæc certè erit infinita, & tamen intra aliam con-
tenta; etgò habens terminos utrinq;. 3. *Implicat vivens infi-
nitum v. g. Homo,* quæ ejus dens quilibet infinitus, & tamen
minor quàm totus homo. Nam de corde: vel si finitus dens par-
tibus finitis homo ille constabit: ergo: neque talis Homo possit
nutriti, quia egeret infinito tempore cibus, ut per guttur transi-
ret. 4. *Implicat motus infinite velox.* Nam rota infinite velo-
citer moveatur: ejus partes interiores adhuc citius. Qui autem
cogitat ab æterno effluxisse infinitas horas imaginarias, facit ens
rationis, quia jam fuisset finitum æternum. 5. *Implicant infi-
nita numero corpora.* Sint enim globi, quales adhibentur ad
tormenta bellica infiniti. Omnes hi globi vel ambiuntur, vel non:
Si primum, claudetur infinitum. Si secundum, dabuntur qui
non ambiuntur & hoc ipso erunt ultimi. Rursus hi globi poterant
creari majores. Ergo omnes majus spatium occupassent. Ergo
modo sunt terminati. Vel si minores creati fuissent, horum spa-
tium non implevissent. Demum una medietas non occupat lo-
cum

cum alterius medietaris globorum: Ergo terminata. 6. *Implicat Numerus infinitus.* Sit enim unus infinitus numerus unitatum, alter Qualitatum, vel erunt sibi æquales, vel non. Si æquales Ergo pars toti. Si inæquales, Ergo minor habebit terminos majori collatus. 7. *Implicat spatium infinitum.* Detur enim: in eo ponantur tres lapides, non in recta linea à se distantes infinitè: ducantur rectæ ab uno ad alterum. Ergo spatium infinitum erit conclusum triangulo & dabitur figura infinita. 8. *Implicat clausum terminis.* Sit enim linea infinitorum palmorum clausa: palmus à fine secundus non distat à fine infinitè, neq; tertius, neq; millesimus distat, nisi in numero procedendo ab 1. devenias ad infinitum, quod implicat. Rursus illa linea infinita clausa redigitur in circulum, faciet infinitum circulum in corpore infinito, ex eodem centro describatur alter circulus diametro unius sedis in eodem corpore: si moveri potest minor circulus finito tempore, poterit & infinitus moveri: quod est absurdum. Si non poterit nisi infinito tempore, circellus itaq; ille infinito egebit tempore, ut moveatur, quod iterum absurdum, pari autem uterq; tempore debet moveri, cum sint in eodem solido.

Hypotheses de Infinito.

Hyp. 1. Si produceretur in infinitum linea, desineret esse linea: quia non haberet puncta terminantia. Nam ut Euclid. Elem. 1. defi. 3. *Linea termini sunt puncta* & 4. *Linea recta est, qua ex aquo sua interjacet puncta*, velut Archimedes, *est minima earum, qua terminos habent eosdem.* Quocirca non esset linea, sed in infinitate infinitas. Hyp. 2. Si daretur infinita linea, esset trina & una, patebit inferiùs. Hyp. 3. *Angulus minimus seu infinitus est recta linea.* Quia cum in infinitum accedit ad rectam per partes æquales, ut amplius non possit, debet coincidere cum recta, cum qua unum punctum commune habuit. Hyp. 4. Si daretur angulus maximus aut minimus in se omnes alios angulos includeret. Quia maximus omnes includit, atqui maximus est idem cum minimo ut patet. Hyp. 5. *Angulus maximus seu infinitus coincidit cum recta linea.* Quia infinitè ad eam accedit, ita ut magis non possit accedere: nec enim dici potest unam lineam penes aliam duci in hoc casu, quia essent parallela: nec angulus ligaretur eodem puncto. Hyp. 6. *Angulus*

gulus maximus & minimus si sunt infiniti, sunt æquales. Quia ut hyp. 4. & 5. ostensum, cum rectâ coincidunt. Hyp. 7. Triangulus infinitum habens unum angulum est linea recta quia quod unus major angulus, alij minores. Ergo cum unus infinite magus, alij infinite parvi. Ergo omnes recta linea. Hyp. 8. Triangulus infinitus est Circulus. Ostendetur, quod Circulus infinitus æquatur lineæ infinitæ, ergo & linea infinita circulo; per axiom. 8. Eucl. Ergo singula latera trianguli infiniti erunt lineæ simul, & circuli. Sed recta linea infinita continet omnem lineam rectâ seu ejusdem rationis: si non omnem continet, aliqua illi addi poterit: & sic major evadere, Ergo unum latus continet omnia latera, Ergo unum latus trianguli est triangulum & est simul recta, Ergo simul est circulus, Ergo est simul unum & tria, & ipsa unitas est Trinitas, & hoc est mysterio Sanctissimæ Trinitatis quidpiam simile. Hyp. 9. In triangulo infinito unus angulus non est major duobus, nec duo uno, nec tres uno, sed omnia unum patet ex præced: Hyp. 10. In triangulo infinito tres anguli non possent numerari unus duo tres, sed ut duo essent unus, ita unus tres, & tres unus, patet ex præced.

Hyp. 11. Triangulus infinitus est recta linea. Quia ut 1. Elem. 22. omnis trianguli duo latera omnifariam sumpta, reliquo sunt majora, Ergo saltem duo latera debent constare lineis infinitis: sed etiam tertium debet constare, Quia additum alteri efficeret unam infinitum altero majus: jam verò tria infinita ejusdem generis esse non possunt: ergo omnes tres lineæ sunt una, ac prout triangulus ille non est compositus sed una simplicissima linea, & illa tres, & tres una. Hyp. 12. Infinitus circulus ipse sibi centrum erit. Ostenditur hyp. seq. in infinito circulo centrum esse rectam infinitam, & circumferentiam esse etiam rectam infinitam. Sed duæ infinitæ lineæ esse non possunt ut Hyp. 8. Ergo ipsa circumferentia est sibi centrum. Hyp. 13. In Circulo infinito centrum est æquale Circumferentiæ. Centrum est, ex quo ductæ rectæ ad circumferentiam sunt omnes æquales, sed non possunt duci ad circumferentiam infinitam, cum sit illa recta linea, ut antè ostensum, nisi ex æquali linea, Ergo centrum in infinito circulo est æqualis rectæ peripheriæ, Hyp. 14. Circulus infinitus est recta linea. Quia quod major circulus, eò magis ad rectam accedit; Ergo infinitus infinite accedit, sed quod infinite accedit ad rectam est recta linea. Hyp. 15. In infinito circulo diaue-

lo diameter est æqualis peripheriæ. Quia in medio diametri est centrum, sed in circulo infinito centrum est æquale peripheriæ uti hyp. 13. ostensum, Ergo & diameter erit æqualis non major. Ergo unum infinitum non est majus altero. Hyp. 16. Infinitus circulus ubiq; centrum habebit: patet ex Hyp. 13. Hyp. 17. Si daretur corpus infinitum, non esset in loco Quia locus est superficies ambiens, infinitum verò ambiri non potest. Hyp. 18. Si daretur moles infinita, non esset nullibi, sed neq; esset in loco: Quia nullâ superficie ambiri posset, esset itaq; in seipso: eo modo **DEVS** ratione suæ infinitatis in seipso ante mundum conditum & extra mundum in sua essentia dicitur esse. Hyp. 19. Si daretur corpus infinitum, illud esset spiritus: nam spiritus est, cui connaturale est definitivè existere, id est, ut qualibet pars illius sit in toto spacio, & totus in toto spacio, sed corpori infinito juxta hyp. 51. id esset connaturale. itaq; esset spiritus, & sic **DEVS**, cùm sit infinitus, necessariò est spiritus. Hyp. 20. Si daretur conus infinitus, esset illa plana Superficies: quia ex omni parte Superficies coni accederet ad uerficiem planam infinitè, nam quò major conus, id est obtusiozem angulum includens, eò magis ad planum accedit.

Hyp. 21. Si daretur accidens infinitum in extensione, non posset nisi infinito subjecto uniti. Quia nihil ejus extra subjectum subsisteret. Si autem in intensione: requireret subjectum infinitum, quia ex eo educeretur, infinitum verò actu, non continetur in potentia & virtute finiti, licet syncategorematicum contineatur, sicut vir potest ferre millionem librarum successivè sed non simul, & quia finitum infinito non nisi infinitè uniretur. Ergo per hyp. 36. identificaretur. Hyp: 22. Si daretur infinitum bonum, esset ipsa bonitas. Quia quo magis est bonum, ad bonitatem magis accedit, Ergo si infinitè, bonum erit idem, quod bonitas. Hyp. 23. Si daretur infinitum in quocunq; genere non tamen in genere quantitatis, esset illud optimum. Quia ut S. Aug. lib. 6. de Trinit. c. 8. *In his, que non mole magna sunt, hoc est majus esse, quod est melius esse.* Ergo hoc est infinitum esse, quod infinitè bonum esse. Hyp: 24. Motus infinitè velox esset quies: quies enim ex doctrinâ S. Th. 1. p. q. 5. est esse hic, ut etiam immediatè antè fueris hic: quod verò infinità velocitate moveretur esset hîc nunc ut etiam immediatè antè hic fuerit: est enim hîc ita citò, ut citius non poteris esse: sed si immediatè

antè

ante hic non fuisset, potuisset citius & citius in infinitum hic fu-
isse. Hyp. 25. Si daretur motus infinite tardus, esset & ipse
quies, quia quovis, qui non est quies, potest dari tardior. Sed
solum illo non posset dari, quia infinite ad quietem accederet. Hyp.
26. Si quies esset infinita in duratione, esset æternitas quæ est quies
infinita carens omni motu. Hinc DEVS ob æternitatem sibi iden-
tificatam infinite quiescens, & ob infinitam quietem æternus.
Hyp. 27. Si daretur quis durans infinite seu æternitate, non
posset loqui nisi unum verbum, idq; indivisibile. Quia verba
sibi succedunt, in æternitate nulla est successio, idcirco verbum
illud esset permanens. Quia omnis successio temporalis in unum
nunc æternitatis coincidit. Hyp. 28. Si daretur quisquam infi-
nitè durans, apud eum omne præteritum & futurum esset præ-
sens: patet ex præced. nam ibi est idem finis & principium, quia
omnia unum *nunc*. Hyp. 29. Si quis ab infinito tempore du-
ravisset, apud illum mille anni fuissent, sicut dies hesternæ, quæ
præterijt: in infinita enim duratione dies est annus, & sæculum
& mille sæcula, quia totidem sunt singula horum in infinito: sicuti
in denario, si essent totidem biniones, terniones, quot unitates,
ipsi biniones & terniones essent unitates. Hyp. 30. Si daretur in
causis processus in infinitum, nulla causa ageret: probat Arist.
8. Phys. tt. 34. & ex eo S. Thomas 1. p. q. 1. a. 4. Quia primus
motor non daretur: Nam in infinito nihil primum, alias haberet
terminum, sed primo motore sublato cessant omnes motus.

Hyp. 31. Si daretur processus in finibus in infinitum, ita
ut nullus daretur ultimus finis, omnis appetitus cessaret. Probat
S. Th. 1. prox. cit. Bonum, quod appetitur, se habet instar mo-
toris: sed ubi motor primus seu ultimus deest, ut hyp. antec:
ostensum, cessant motus secundi: itaq; nullum bonum moveret,
ac proinde nec appeteretur. Hyp. 32. Si daretur infinitum, non
esset parvum aut magnum. Quia horum comparatio sumitur
cum alio: infinitum comparari cum alio seu coæquari non potest:
neq; esset majus aliquo aut minus neq; tamen æquale. Hyp. 33.
Si daretur infinitum, non esset inæquale omnibus, & unicuiq;
& nulli, quia est majus aut minus aliquo, aut omnibus: æqua-
le autem autem omnibus, quia omnium perfectionem continet, &
unicuiq; singulorum, & nulli, quia est supra omne finitum, & sic
DEVS & est in omnibus & supra omnia. Hyp. 34. Si finitum
uniretur infinite infinito, esset idem cum illo: quia uniri infinite
est

est identificari, quæcunq; enim alia unione datur major: idcirco attributa infiniti si sint, etsi finita essent, cum illi infinite uniantur, erunt idem cum eo. Hyp. 35. Si daretur infinitum, illud esset indestructibile, quia potentia destructiva semper debet esse fortior, nihil verò infinito fortius: ob hoc neq; ab alio conservari posset infinitum. Hyp. 36. Si daretur infinitum intra finita nihil esset, quo non aliud posset magis accedere ad infinitum. Quia in infinito sunt partes infinites infinitæ: ex lineis enim infinita, possum, quoties volo, lineas auferre, quarum extrema infinite distent, imò possum infinites. Ergo quocumq; res finita ad infinitam accesserit, nunquam illam adæquabit: & per hoc patet, quòd creatura perfectissima esse non possit, quia nunquam totam imitabilitatem DEI, quæ est infinita, exhaustiet. Hyp. 37. Si daretur infinitum, esset unum. Quia implet omnia, & esset ubiq; & dato altero infinito, esset illi æquale vel inæquale, Ergo clausum terminus, minus vel majus altero. Hyp. 38. Si daretur infinitum, esset intellectu incomprehensibile: Quia intellectus fixatus ad infinitum non habet proportionem, & dependenter à phantasmæ operatur, sub phantasma autem non cadit infinitum, cum imaginationem excedat, multò minus sub sensum, quo phantasma dependet. Hyp. 39. Si daretur infinitas, nihil esset extra eam ejusdem generis: nam si esset, posset addi, & infinitas major fieri. Ergo si esset infinitas in omni genere perfectionum omnis perfectio esset in illa: & nulla extra illam nisi per participationem ab illa: & sublata illa omnia necessario perirent. Hyp. 40. Si daretur infinitum, sic esset omnia, ut nihil esset omnium. Esset omnia ut hyp. 35. ostensum, nihil omnium, quia eminenter omnia ex præced.

Hyp. 41. Si daretur infinitum, non esset creatum. Quia omnis actio terminatur ad aliquid terminatum: ut S. Th. 1. p. q. 7. a. 4. in c. idcirco esset Ens a se. Hyp. 42. Si daretur infinitum, illud omnia contineret in se. Nam illi identificaretur posse: Sicut si materiæ potentia formas habendi infinitas identificaretur cum actu, haberet actu omnes: in infinito verò idem est potentia, quod actus, imò non est ulla potentia, sed actus, idcirco omnia in se continet, itaq; quidquid potest esse DEVS, jam est, & quidquid possumus illi excogitare perfectionum, jam habet: Ergò omnia posse est DEVS; Ergo est sua omnipotentia, sua Bonitas, sua Sanctitas &c. Hyp. 43. Si daretur unum infinitum

innume-

innumera in se contineret infinita : dividatur enim in partes millies millenas, quælibet debet esse infinita, siquidem hic est finitus numerus, infinitum verò constare non potest partibus finitis & idem redit, quemcumq; numerum partium assumpsero: igitur tot jam partibus infinitis constabit; possum verò in numero augendo progredi in infinitum, quocirca in infinitum partibus infinitis constabit. Hyp. 44. Si daretur infinitum, esset indivisibile; si enim dividi posset, dividatur trifariam, pars quævis erit infinita, & una duabus collata erit minor, ac per hoc clausa terminis: vel, tollantur ex linea infinita è medio centum palmi &c. linea contrahatur: Ergo spatium post se relinquet: Ergo erit clausa terminis. Hyp. 45. Si daretur homo infinitus, totus esset cor, totus oculus, totus pes &c. totum totus. Quia oculus esset infinitus & quælibet pars oculi determinata, infinita: itaq; immensum spatium impleteret, Ergo esset ubiq;: idem de manu, de corde, pede, & quia naturaliter se penetrare non posset pars cum parte, & tamen esset ibidem, deberet esse identificata: & hinc patet, quòd DEVS ratione suæ infinitatis debet esse & ubiq; & omnia. Et hoc ipsum extenditur ad Vivens, siquidem omne vivens necessariò habet partes heterogeneas, de quibus idem discursus institui potest. Hyp. 46. Si daretur infinitum Vivens, definitivè existeret in loco. Definitivè enim existere dicitur aliquid in loco, quando totum est in toto loco & totum in qualibet parte loci. Sed tale vivens ex hyp. præcedenti ita esset. Hyp. 47. Si daretur Vivens infinitum, naturaliter esset invisibile. Quia quod definitivè existit, naturaliter videri non potest, ed tale corpus juxta hyp. præc. definitivè existeret.

De Natura Continui

Quam stultum est, Divinitatis mysteria velle nostro intellectu metiri, cum in explicatione unius paleæ deficiamus.

Non constat indivisibilibus Continuum.

1. **S** *Ubscripsit vetitati huic S. Aug. 11. Trin. c. 10. Ratio docet minutissima etiam corporicula infinite dividi. &*
lib.

n

lib. 2. c. 48. Dialog. ait, se tam esse certum de hac veritate, ut non aliter in altera vita esset sensurus. 2. *Subscribunt Geometra*
 1. Quia recta bifariam dividi non posset contra 10. Elem. Euclid. lib. 1. Nam si sit quinque punctorum alterâ parte tria, alterâ duo habitura. Ajunt medium punctum divisione absumi. Sed hoc modo linea parium punctorum in æqualia non secabitur. 2. Daretur Diameter costæ commensurabilis per punctum contra 10. Elem. prop. ultum. 3. In circulo solùm sex radii esse possent: nam semidiameter est æqualis sextæ parti circuli, radij verò semper uno puncto crassiores, dum ad peripheriam tendunt. 3. *Subscribunt Optici*. Quia non semper solem videre possemus: nam ex horizonte ad Eclipticæ arcum si ex quolibet puncto perpendicularis erigi potest, totidem erunt in utroq; puncta. Ergo æqualia sibi spatia. Si non ad quodlibet punctum arcus: dum in illo solexister, non videbitur, quia radij visorij per rectas procedunt. Et ob similem rationem neq; oculus majus se ipso objectum videbit. 4. *Gnomonici subscribunt*. Quia dum sol in cælo ingentia spatia decurrit, umbra styli in sciothenco morari debet, alioquin in instanti omnes horas percurreret, itaq; falleret. 5. *Hydraulicæ etiam*. Quia nullus fluvius navigari posset, cum quot puncta sit longus totidem descendat, nam ut fluat debet esse declivis, ac proinde perpendiculariter ad centrum fluat, & Nilus, qui sextam partem circuli terrestris absolvit in ipsum infernum influet. Eodem modo ostenditur homo in lecto decumbens non ad parallèlam horizonti, quòd steter. 6. Imò & *Architecti horrent puncta*. Nam ædificia ruere necesse erit pleraq;, siquidem nullum stare potest nisi perpendiculaer versus centrum: atqui ex paucis admodum punctis superficiem terrestris perpendiculariter ad centrum duci possent, nisi essent concedenda totidem puncta in minimo quot in maximo circulo, ac proinde illi circuli æquales. 7. *Sed supra hæc Physici*. Datis punctis non potest dici tota quomodo circumagatur: quomodo rarefactio, condensatio fiat. Deinde impulsu globi è tormento murali ejecti interrumpi, & globum quiescentem in aère non delabi, cum longè tardiori motu feratur, quam Sol, Motus autem tardior, sine motulis apud Punctualistas esse nequit. Habet & alia multa fulmina Physica, quibus jam olim Petipatus percontuit. Deniq; *natura subscribit* quæ veteri misceri quadrata rotundis: apud Zenonem verò circulus est quadratum & è contra: nam circulus est è cujus centro ductæ sunt æquales: at verò

verò è medio quadrati cùm totidem puncta tranſeant in omnem partem, ſunt æquales.

Imò nulla dantur Indivifibilia in continuo.

I. N On ſcilicet, punctum, ſuperficies, aut linea: Logicæ enim ſunt hæ denominationes ac negationem ulterioris extensionis ſignificant, ut Ariſt. 3. de Anima. tt. 25. docuit, *punctum*, inquit, *cognoſci ut privationem*, & inde S. Aug. lib. de quant. Animæ cap. 6. Animam noſtram demonſtrat eſſe Spiritualem, quia poteſt lineam à ſuperficie per intellectum præſcindere, quod ſenſus facere non poteſt. 2. Non Euclides docet quod globus tangat planam in puncto, ſed Ariſtoteles, lib. 1. de Anima. cap. 1. & Theodoſius in Sphæricis, quod non eſt pro Zenoniſtis, qui globum perfectum ex punctis conſicere non poſſunt, ut non infimus illorum Plutarchus lib. *Κοινων εννοίων* profiteretur. Nam punctum illud eſſet extra Sphæram, cùm illam augetet. Hinc 6. Phyl. cap. 10. indiviſibile non poſſe, locum mutare per ſe, oſtenditur, ſed per accidens, ut cæcitatem, cùm cæcus mutat locum.

Neq; actu ſunt partes in continuo.

I. P Lacet hoc ipſum Verbis Magiſtri exprimere. 6. Phil: cap. 9. poſt medium. *In continuo autem inſunt quidem infinita dimidia, ſed non actu, ſed potentiâ: & 9. Metaph: c. 6. Dicimus autem poteſtate exiſtere, ut in ligno Mercurium & in toto dimidium. Placet & Angelici Doctõris in 4. diſt. 10. a. 3. q. 3. ad 1. Partes alicujus homogenei continui ante diſiſionem non habent eſſe actu, ſed potentiâ tantum. Et 1. p. q. 53. a. 2. in c. Cùm magnitudo ſit diſiſibilis in infinitum, & puncta ſint etiam infinita in potentia, in qualibet magnitudine: ſequitur, quod inter qualibet duo loca ſint infinita loca media &c. ſicut loca ſunt infinita in potentia, ita & in motu continuo eſt accipere quadam in potentia.*

2. Si enim darentur actu eſſent infinitæ, nam ſi finitæ indiviſibiles: ſi verò infinitæ, cuiq; adſcribi poteſt Vnitas aut ſaltem diſtinctionibus aſſigi dabitur actu Numerus infinitus. Vnde merito 5. Metaph. c. 11. dicitur. *Quæcumq; non habent diſiſionem, quatenus non habent, eatenus ſunt unum.* 3. ſola penel-poſitio continui homogenei partes unit, juxta 8. Metaph. cap. 6

ubi dicit. *In corporibus quibusdam tactus causa est, ut unum fiant.*

Paradoxa.

Potest quis currendo in eodem loco manere. Nullus Philosophus in suâ veste conspexit foramen. Quo plûs ex auro factibili aliquis acquirit pauperior est. Homo infinitus nec cor in pectore, nec cerebrum in capite haberet. In vacuo perspicillis non est opus, utcunq. debiles habent oculos. Potest Paulus ad Petrum per partes veniendo venire integer. Possunt collocari omnes Homines in eodem loco, & quidem indivisibili. Potest aliquis multum loquendo nihil veri aut falsi dicere. In replicato exercitu nemo esset Dux aut Tribunus. Dantur culices tanti ut unius alæ totam possint operire terram.

Parerga.

Potest scutella plus aquæ capere, quàm possit capere. Potest effici, ut lapis crescat intra aliquot horas. Ceram, quam quis combussit in cereo, potest per artem colligere. Pulvis pyrius ed robustior, quò plus materia ignem fugientis habet. Potest parari arte ignis deorsum vergens & fortior erit tendente sursum. Potest audiri submississimè loquens etiam ad passus 300. Potest unus ignis per alium appositum extingui. Potest aliquis naturaliter super aquas ambulare. Possunt exhiberi pocula, hoti, manna, sylvæ, urbes &c. in unâ tabellâ plarâ nullis coloribus infecta. Potest aliquis cribro aquam haurire, & aliò transfundere.

Ex Mathesi

Propositiones Staticæ.

Aërem ponderare.

FVnum expendere facile, & veteribus cognitum. Expendas lignum, exuras, tum appendas cineres, cætera fumus erunt. Aër verò sic ponderatur: accipiatur lagena vacua, plena aère, habeat epistomium, quod claudi & aperiri possit. Illam imple aquâ per siphonem, ita, ut nullo modo immittat aqua aërem, duas partes lagenæ poterit implere, in tertiâ se contentabit

densabit aër: ponderetur jam lagena, deinde aperto epistomio aër emittatur, qui cum impetu procederet, quousque suam naturalem raritatem recuperet. Ponderetur rursus lagena, erit levior quam antea: differentia ponderum lagenæ dat gravitatem aëris. Et hoc modo Galilæus invenit quod aër minus ponderet, quam aqua molis æqualis circiter parte 400.

Quomodo Archimedes terram movisset?

F Explicare id conatus optimè de re literariâ meritis P. Osvaldus Krüger inter illustriora theorematum assumpto hoc principio. Pondera inæqualia inæqualibus libræ brachiis suspensa, situ sunt æquipondia, quando ea est proportio majoris gravitatis ad minorem, quæ est distantiarum permutatio. Sit enim vectis in 13. v. g. partes divisus: hunc hypomochlium sustentet in primâ divisione, in secunda ponatur libra plumbi, in tertiâ divisione æquiponderabit libris 12 positus in alterâ extremitate. Sed requirit vectem stadiorum 3000 000 000 000 000 000 0001. quis hunc exhibebit Archimedi, qui nihil aliud protestabatur sibi deesse ad movendam terram, nisi locum in quo confisteret? Quocirca solum hoc argumento evincitur terram moveri posse, non verò modus explicatur. Magis Stevius modum attingit per Charistium pancreaticum. Sed continuo motu ad unius pedis altitudinem totum terræ pondus (quod constituit librarum 240000000000000000000000000000) etiamsi charistii manubrium singulis horis quater millies circumageret, inter decem continuos annos elevaret terram ad partem 1052dam, unius pedis si pes totus divideretur in partes 24000 000 000 000 000 000: qui motus credo sensu nullatenus perciperetur. Nam quantum de potentia additur in machinis, tantum velocitati motûs detrahitur. Sed quid, si circa centrum movere voluit Archimedes, cerè non multò conatu & tempore?

Omnia metalla, imò omnia corpora æquâ graviora in aliquo medio esse æquiponderantia, per libram ostendere.

Sumantur quæcunque metalla aëre corpora in eadem magnitudine v. g. globus terreus & globus aureus, vel globus stanneus & globus plumbeus, vel globus marmoreus & globus cupreus, in eadem magnitudine, ita ut diametri utriusque sint æquales, & funiculo appensus demittatur unus globus in lancem unam aquâ plenam, alter in alteram priori æquilibrem, ita ut toti globi aquæ sint immerfi fundum tamen lancium non tangerent, dico omnes globos inter se esse æquiponderantes, neque unum ab altero pondere superari, tamen ex natura sua gravitate sint inæquales. Ratio est, quia juxta *prop. 1. lib. 1. Archimedis, de ijs, qua vehuntur in aquâ.* Solidæ magnitudines humido graviore demissæ in humidum ferentur deorsum, donec descendant: & erunt in humido tantò leviores, quanta est gravitas humidi molem habentis solidæ magnitudini æqualem. Cùm ergò hæc omnia corpora mole sunt æqualia, erunt etiam omnes æquales eidem tertio, scilicet aquæ, cujus locum occupant, ac consequenter pondere erunt æqualia, quia omnia habebunt illud pondus, quod habet illa aqua, cujus locum occupant. Sed si globi illi fundum lancium attigerint non amplius æquiponderantes futuros, si ex metallo fuerint diverso neque habituros pondus, quod habent extra aquam, sed tantò minus ponderaturos, quanta est gravitas aquæ molem habentis æqualem. Patet ex *prop. 7. lib. 2. Archimedis,* quæ sit verò metallorum gravitas in aquis observavit Vilalpandus parte 2. app. post. cong. marmoris decem libræ ponderant libras 8. libræ 3. mellis duas libras. Ferri, stanni, aut æris lb. novem libras 8. auri unc. 18. uncias 17. libra argenti vel stanni vix uncias 11.

CONCLUSIONES.

Ex libris Politicorum Aristotelis verbis Taciti expressæ.

Numeri citantur juxta Typum Elsevirii Anno 1634.

De Formis Civitatum.

Anal. 4. fol. 166. Cunctas nationes & urbes, populus aut primotes, aut singuli regunt, delecta ex his aut constituta Reipublicæ forma laudari facilius, quàm evenire potest.

De Prin-

De Principe.

1. *Annal.* 78. Majestas Principem defendit. 15. *Annal.* fol. 372. magnu. n in utraq; fortuna robur. 4. *Annal.* 166. Id verò egregium, si quanta nobilitas & fortuna, tanta illi rerum prosperarum sit moderatio. 1. *Annal.* 48. Brevibus enim momentis summa quoq; vertuntur. in *Agric.* 714. Nec princeps omnium negotiorum Iudex sit vel clausis intra unam domum accusatoribus & reis paucorum potentia grassetur. *Agric.* 733. Sciat quod motus & terror infirma vincula caritatis sunt, quæ ubi removeris, qui timere desierunt, odisse incipient. 3. *Annal.* 144. Lentus in suo dolore sit, Reipub. injurias ne largiatur.

De Legibus.

5. *Annal.* 381. Leges egregiæ exempla honesta, ex delictis aliorum nata. 3. *Annal.* 141. retinenda sapienter reperta, & semper placita. 3. *Annal.* 118. Sed corruptissima Repub. plurimæ leges. 3. *Annal.* 116. quibus sæpe non minus, quàm flagitiis laboratur.

De Amicis Principis.

4. *Histor.* 611. Nullum majus boni imperii instrumentum, quàm boni Amici. 1. *Hist.* 443. cæteri libentiùs cum fortuna principis loquuntur, quàm cum ipso. 1. *Annal.* 37. Deligendi sunt autem ut amici, ita inimici ex utilitate Republicæ. 3. *Hist.* 604. Quos si putat magnitudine muerum, non morum constantiâ continere, mereur magis, quàm habet.

De Consiliis.

11. *Annal.* 251. Potentia cautis, quàm actoribus consiliis tutius habetur. 4. *Annal.* 171. Cæteris mortalibus in eo stant consilio, quod sibi conducere abibentur, principum diversa sors est, quibus præcipua rerum ad famam dirigenda. 6. *Annal.* 131. & cum rectè factorum sibi quisq; gratiam, unius invidiâ ab omnibus peccatur.

De Consiliariis.

1. *Hist.* 443. Svadere Principi quid oporteat, multi laboris est, assentatio sine affectu peragitur. 2. *Hist.* 534. Omnis qui magna-
rum

rum rerum consilia suscipiunt, aestimare debent, an, quod inchoatur, Reipublicæ utile, ipsis gloriosum, promptum effectu aut certe non arduum sit.

De Aulicis.

14. *Annal.* 367. Graviorum facinorum ministri quasi exprobrantes aspiuntur. 4. *Annal.* 160. Id verò aulici parent, ut inter abruptam contumaciam ac deformi obsequium pergere possint iter ambitione ac periculis vacuum. *Agric.* 741. Sciant autem obsequium ac modestiam, si industria ac vigor adsint, eò lapidis excedere, quò pleriq; per abrupta, sed in nullum reipub. utum ambitiosâ morte inclauerunt.

De Magistratibus.

1. *Hist.* 473. Non eligantur accensis longâ egestate cupiditatibus. *Agric.* 717. & potius non peccatûs, quam damnâdi. 1. *Annal.* 80. æmulatio inter pares plerumq; & ex eo impedimentum.

De Bello.

3. *Annal.* 127. Misera pax vel bello bene mutatur. 4. *Hist.* 659. Neq; verò quies gentium sine armis neq; arma sine stipendiis, neq; stipendia sine tributis haberi queunt. 1. *Hist.* 437. Milites legi non emi debent. *Agric.* 726. Opimum quemq; fidelissimum putes. 3. *Hist.* 555. Externi milites sæpè majore ex diverso mercede illecti jus satq; exiunt. 2. *Hist.* 514. ne miles iussa Ducum interpretari malit, quàm exequi. 7. *Hist.* 493. Dux sit acer militia, ante agmen, locum, castris capere, noctu diuq; consilio, ac, si res poscat, manu hostibus obruti, cibo fortuito, veste habituq; vox à gregario milite discrepans.

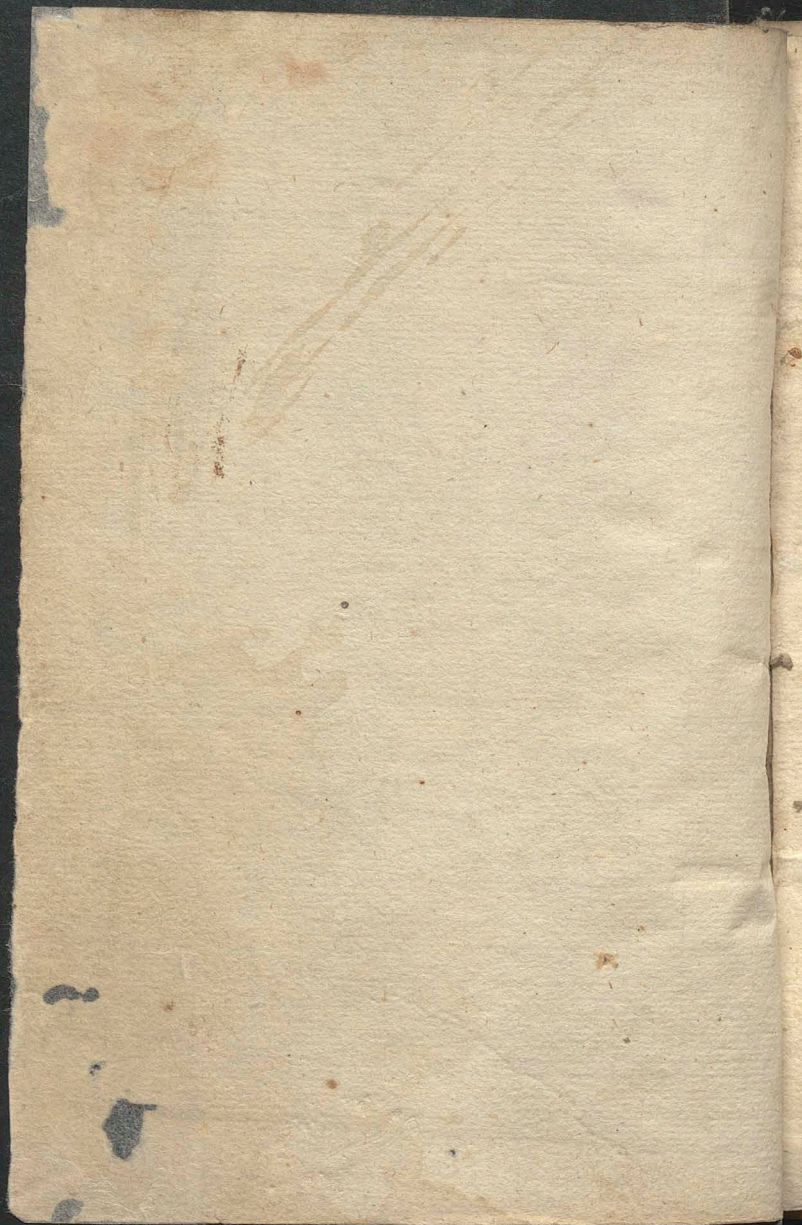
De Populo.

4. *Hist.* 611. Subditis convenit ulteriora non mirari, præsentia sequi, bonos Imperatores voto expetere, qualescunq; tolerare. 4. *Hist.* 659. Nam quomodo sterilitas, aut nimii imbres & cætera naturæ mala, ita luxus & avaritia dominantium sustinenda.

S. Hieron. epist. ad Pammach. 50.

Aut profer meliores, & me convivâ utere, aut qualicumq; nostrâ cœnulâ contentus esto.

6.
T
a
p
M
E
ph
A
I
I
I
I



Biblioteka Jagiellońska



stdr0029395

